

1733, 15
29^a
16
DISSERTATIO INAUGVRALIS JURIDICA,

DE

JVRE CIVITATIS
ERFVRTENSIS
SINGVLARI,

QVAM

MAGNIFICO VNIVERSITATIS RECTORE,
PRÆNOBILI ET CONSVLTISSIMO

DN. TOBIA JAC. REINHARTH,

JCTO, SACRI PALATHI CÆSAR. COMITE, JVRID. FACVLT. ASSESSORE,
ET PROFESS. COD. PVBL. ORDIN. CIVITAT. STNDICO
ET CONSULE,

EX ILLVSTRISS. ORDINIS JCTORVM
AVCTORITATE ET PERMISSV

PRÆSIDE

FACVLTATIS JVRIDICÆ DECANO,

DN. CONRADO WILH. *Strecker* JCTO,

PRÆFATÆ FACVLT. ET JVD. ELECT. PROVINC. ASSESSORE, PROFESSORE
JVRIS PVBLICO, NEC NON CIVITATIS STNDICO ET CAUSA-
RVM TVTELAR. CONSVLENTE,

PRO GRADV DOCTORIS

ET SYMMIS IN VTROQVE JVRE HONORIBVS AC PRIVILEGIIS
DOCTORALIBVS RITE CAPESSENDIS,
PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI

IN ELECTORALI PERANTIQA HIERANA

AD DIEM XXVI. OCTOBRIS, A. M DCCXXXIII.

IN AVDITORIO JCTORVM MAJORI HORIS CONSUVETIS
SVBMITTET

AVTOR

JOHANN. CAROL. *Schneider* / dict. *Weißmantel* / Erf.

MOGVNT. REGIMINIS ILLVSTR. ERFVRT. ADVOC. ATVS.

ERFVRTI, Typis JOH. CHRIST. HERINGII, Acad. Typogr.

UNIVERSITÄT SACHSEN-ANHALT
LEIPZIG

PROF. DR. H. C. SCHMIDT
LEIPZIG

EX LIBRIS
LEIPZIG

PROF. DR. H. C. SCHMIDT
LEIPZIG

EX LIBRIS
LEIPZIG

PROF. DR. H. C. SCHMIDT
LEIPZIG

EX LIBRIS
LEIPZIG

PROF. DR. H. C. SCHMIDT
LEIPZIG

EX LIBRIS
LEIPZIG

REVERENDISSIMO
ET
ILLVSTRISSIMO DOMINO,
DOMINO
ANSELMO
FRANCISCO
ERNESTO,
L. B.
DE WARSBERG,
ECCLESIARVM METROPOLITANARVM ET
CATHEDRALIVM MOGVNTINÆ, TREVIRENSIS ET SPIREN-
SIS CANONICO CAPITVLARI, ET RESPECTIVE PRÆPOSITO
AC CHORI-EPISCOPO, EMINENTISSIMI ET CELSISSIMI PRIN-
CIPIS ELECTORIS MOGVNTINI CONSILIARIO INTIMO, AC
CIVITATIS TERRITORIIQVE ERFVRTENSIS PRO-PRIN-
CIPIS, RELIQA.
DOMINO MEO GRATIOSISSIMO.

REVERENDISSIME ET ILLUSTRIS
PRO-PRINCEPS,
DOMINE GRATIOSISSIME.

Primis mundi & antiquitatis incunabilis religioni probatam, & omnibus ferè gentibus sanctam fuisse sacrificiorum oblationem, non nisi illos latet, qui hospitem planè ex historiarum monumentis retulere animum. Licet vero non negandum sit, hunc sacrificandi cultum multorum idolorum matrem fuisse fecundissimam, uti, ut alios præteream, de veteris memoriæ Germanis id ipsum constat, qui Thuisstoni & Mercurio Diis, cooperante prævâ ima-
gina-

ginatione excogitatis sacrificarunt: Quapropter & paganismi nocte penitus dispulsa, Christianismique aurora orbem collustrante, hic sacrificiorum cultus idolis exhibitus, ut crimen laese verae divinae Majestatis, ultimos egit natalis: Attamen quod ejusmodi generis hostia, si Diis terrestribus & Imperantibus dedicando vel consecrando aliquid pie offertur, gentilismi mores sapiant, quilibet sanae rationis compos negabit. Specimen inaugurale de Jure Civitatis Erfurtensis singulari, publicae mihi jam exponenti censura venit in mentem, hanc antiquissimam consuetudinem in ipsa Christianismi meridie imitari, & praesentem laborem TIBI, REVERENDISSIME ET ILLUSTRISSIME DOMINE PRO-PRINCEPS, ut Erfurtensis territorii Deo terrestri sacrificare atque nuncupare. Majores quippe mei in hoc solum laudis & famae fundamenta quærentes, ut sua officia tam S. Sedi Moguntina, quam Reverendissimo Capitulo devotissime & subjectissime præstarent, unà cum sanguine, indefinentem ardorem, illorum vestigia premendi, mihi ingenerarunt. Equidem lubens confiteor, paginarum tenuitatem tanti neutiquam esse pretii, ut conspectu TVO, REVERENDISSIME ET ILLUSTRISSIME DOMINE PRO-PRINCEPS, dignæ, aut NOMINI TVO ILLUSTRISSIMO, hostia instar consecrandæ censeri queant. Virium vero imbecillitate majora denegante, ad
interio-

interiorem cordis devotionem respiciens, fiducia humillimâ suffultus, nullus dubito, TE, me, meaque voluntatis conamina, gratiosissimo aspectu beatorum, hancque in humillima submissione oblatam hostiam non planè abjecturum esse. Suscipe ergò REVERENDISSIME AC ILLUSTRIS-SIME PRO-PRINCEPS, conatus hosce meos, fronte gratiosissimâ, quâ omnes excipere consuevisti. Ceterum ardentissimas ad supremum numen fundo preces, ut TE, GRATIOSISSIME PRO-PRINCEPS AC DOMINE omni favore cœlesti paternè amplectatur: me vero tam beatum reddat, ut tandem in exactissimâ gratiosissimorum jussuum humillimâ observantiâ, usque ad limina æternitatis perseverare possim,

REVERENDISSIMI ATQVE ILLUSTRIS-SIMI PRO-PRINCIPIS AC DOMINI
MEI GRATIOSISSIMI,

*devotissimus ac humillimus servus
& cliens intimus,*

JOHANNES CAROLVS Schneider dict.
Weißmantel.

PROÆMIVM.

Uamquam rerum principio omnia,
quæ à benignissimo numine in
utilitatem generis humani condi-
ta reperiuntur, communia fuere,
omniumque usui promiscuo pa-
tuere, vid. Dn. PUFFENDORF. de
J. N. & G. Lib. IV. c. 4. §. 5. sqq.
hâc etiam simplicissimâ & sanctâ
communione Germani diu & in sera secula steterunt:
Attamen communione ut matre discordiarum relicta,
ex post quilibet pro lubitu terras occupavit, sibi
adpropriavit: vid. TITII *observ. in Puffendorf. tr. de of-
fic. hom. & civ. obs. 278. & 285.* Hinc dominium & supe-
rioritas territorialis, hinc Status Imperii. conf. TITII
Specim. Jur. Publ. Ejusd. Tr. de Supremat. Princ. & Dn. de
KVLPIIS. de Legat. Stat. Imper. Superioritas itaque ter-
ritorialis, quæ in vernacula die Landes-*Fürstliche O-*
brigkeit. R. A. de ann. 1548. §. 41. & 66. alias die Landes-
Hohheit und Herrlichkeit & in R. A. de ann. 1555. §. 16. 35.
& 40. it. R. A. de an. 1559. §. 21. die Ober-*Bothmâßig-*
keit. vid. *Instr. Pac. Art. V. §. 14. n. 42.* auditur: est sum-
ma

„ma potestas, tam in ecclesiasticis quam politicis Sta-
 „tibus Imperii in personas & res territoriorum suorum
 „competens, nisi restrictio vel lege publica, aut pactis
 cum subditis initis, adpareat. v. Dn. à RHET. in *J. F. Publ. Lib. II. tit. 1. §. 10.* & licet LIMNÆVS in *J. Publ. Tom. IV. p. 629.* ait: Die Landes-Fürstliche Obrigkeit sey vor Alters im Reich ein ganz unbekant Ding gewesen, und sey ein neuer fœdus nostri Seculi: Veruntamen prolata hæc sententia quoad verba & nomina S. T. indicantia tantum procederè videtur: Terminus enim superioritatis novior quidem est Superioritate territoriali, dignitas vero Statuum Imp. ipsa S. T. antiquior v. HERT. *Diff. J. Publ. Vol. I. P. 2.* & sufficit S. T. vel titulo allodiali vel feudali adquisitam esse ab antiquo. v. ITTER. *de Feud. Imp. c. 8. §. 32.* it. Dn. de LYNCKER. *Diff. de S. T. p. m. 7. sqq.* secundum quam Status Imp. German. in territoriis suis plus possunt, quam Imperator in toto Imperio: Sic incio Cæsare LL. condunt, easque subditis suis promulgant: vid. *J. Pac. Art. IIX. §. Gaudeant.* quod in Imperatore haud procedit: Consensu quippe Statuum Imp. neglecto, sanctio Imperatoris aliqua ut lex Imperii minime valet. v. Dn. de EYBEN. *Diff. de origine Regul: Tantum posse Status, quam Imperator Sc.* à RHET. *d. l. Lib. 2. T. 24. §. 16.* CARPZ. *de L. Reg. c. 5. Sect. 1. n. 19.* cont. MEV. *P. 3. Dec. 305.* & *Diff. JAC. BRUNNEM. de fœderib. PP. cum exter. §. 1. sqq.* Germani enim libertate maximè addicti: nam regno Arfacis acrior Germanorum libertas TACIT. *de M. G. c. 37. n. 6.* legibus Imperii absque manifesto damno in omnibus ac singulis provinciis gubernari haud potuerunt,

runt, tum ob locorum ac climatum diversitatem, tum ob incolarum mores & virtutes discrepantes, tum ob insignes temporum ac dominiorum mutationes, quippe quod leges ad Rempubl. non Respubl. ad LL. accommodari debeant: Sic & LEHMANN. in *Chron. Spir.* c. 21. p. 337. & Dn. CONRING. de *orig. Jur.* testatur, Germanis ab antiquo jura particularia condere, permiffum fuisse, quod hactenus continuo usu, observantia & Juris autoritate in tantum munitum ac corroboratum est, ut in causis & negotiis privatis quilibet Status Imp. Germ. LL. sancire possit, juri Romano & Recessib. Imp. (quatenus scilicet jus privatum continent) licet contrarias: v. KNIPSCHILD. de *Jur. & Privil. Civ. Imp. Lib. II. c. 10. n. 33.* MEV. *Cons. 100. n. 45. sqq.* Dn. THOMAS. *Diss. de Jur. PP. LL. ferend. contra Jus comm.* Ex quo aperte sanè sequitur: Quod subditi Statuum magis etiam adstricti sint ad LL. Provinciales, quam Imperii servandas, imo & illæ in decidendis causis & concipiendis sententiis Juri communi & Imperatorio præferuntur: Itaque hodie Cameræ Imp. Judex & Assessores, dum recipiuntur, jurare debent: quod non tantum secundum Imperii Constitutiones, sed & secundum justa & honesta Statuta ac consuetudines locales: Nach redlichen, erbaren und Ländischen Ordnungen, Statuten und Gewohnheiten: judicare, decidere, ac in causis ad illos devolutis, pronunciare velint. vid. ORD. CAM. P. I. T. 57. BESOLD. *Thesaur. Pract. voc. Land Recht.* CARPZ. d. l. c. 9. Sect. 1. n. 4. & 5. quodque R. A. de an. 1654. §. 140. sequentem in modum confirmat: Es sollen Cammer Richter, Præsidenten und
A 3 Bey

Beyßere, bey Administration der heylßamen Justiz,
 sowohl die Statuten und Gewohnheiten, als die gemei-
 nen Rechte vor Augen haben, und wohl beobachten.
 Hinc etiam Eminentissimus ac Cellissimus Legislator
 noster in *Ordin. Process. noviss. Tit. 1. §. 3.* clementissime
 sanxit: So haben auch Stadtschultheißen und Assesso-
 res über die Churfürstlichen Constitutiones, insonder-
 heit über die Gerichts-Ordnung und Statuta zu halten,
 in denen übrigen andern Fällen aber, welche in obigen
 Verordnungen und Statuten nicht exprimiret und de-
 cidiret sind, nach dem Jure Communi, und zusehender
 denen Reichs-Abschieden gemäß, zu sententioniren, und
 sich durch wiederige Præjudicia keinesweges, die künfti-
 ge Casus betreffend, verleiten zu lassen. *conf. Dn. BER-
 GER in Oecon. Jur. p. m. 34. Statuta autem vel Jus loca-
 le, seu leges provinciales L. 1. §. 1. de Conflit. PP. L. 3.
 §. 5. de Sepulchr. violat. & Civitatis propriæ L. 21. §. f. ad
 Municip. L. 9. de J. & J. germ. Land- oder Stadt-Recht,
 Weichbild, Willführ. vid. BESOLD. Th. pr. h. voc. 105.
 sunt Jus, quod quisque Imperii Princeps vel Status suam
 intra ditionem ac provinciam sancit, ac proprio mo-
 tu, vel expressâ vel tacitâ jussione & sanctione. v. PE-
 REZ. ad Tit. C. de offic. Jur. Alexandr. n. 7. & 8. constituit.
*conf. Dn. STRUV. Synt. J. Civ. Exerc. 2. th. 42. & stri-
 cti juris sunt L. 3. §. 1. ff. de Negot. gest. eaque strictè in-
 terpreteranda, nec ultra verborum proprietatem produ-
 cenda L. 99. ff. de V. O. WESENBECK. P. IV. Conf. 179. ita
 tamen, ut quoad fieri possit, à juri communi haud re-
 cedatur. WERNHER. Observat. Vol. I. P. I. Obs. 282. n. 8.
 Casus idcirco in statutis omisus in dispositione juris
 com-**

communis permanere debet *L. 6. ff. de condic. caus. dat. L. 3. C. de Instit. & Substit. Ordin. Proceff. Erf. all. loc. conf. WESENBEC. d. l. Conf. 179. n. 3.* Statuta quippe ipsa secundum jus commune interpretanda sunt. *WESENBEC. d. l. conf. 191. n. 12.* Notatu digna ergo sunt „verba *HVNNI* *Encycl. Jur. univ. P. I. tit. 3. c. 1.* Illos „qui aliquando in foro, in Cancellariis ac Dicasteriis versari volunt, summam in illis exactè cognoscendis & „indagandis diligentiam adhibere debere, cum turpè sit „Patricio & Nobili causas peroranti, jus illius loci, in quo „versatur, ignorare, per *L. 2. §. 43. ff. de Orig. Jur.* Ceterum hac de re conf. *ALBERIC. de Statutis. HOLSTEIN de privilegiis Statutorum & Consuetudinum. ALTERAN. & MASCARD. de generali Statutor. interpretatione. BETSIVS de Statutis & c.* His præmissis, doctrinam *PAVLI JCTI* „in *L. 25. ff. de Liberat. legat.* : Ea nimirum plenius esse attingenda, quæ quotidiana sunt, & usum in vita humana præstant, secutus: atque cum mihi nuperrimè ab Illustrissimo ac Consultissimo Juridicæ Facultatis Collegio, exantlatis feliciter examinibus, licentia dissertationis inauguralis publicè proponendæ, concessa fuerit, ex aliis hanc: *De Jure Civitatis Erfurtensis singulari: in communi vita & foro frequentissimo pariter ac utilissimo, selegi materiam.* Si quæ vero, Lector Benevolentiss. minus pro dignitate exulta videantur, temporis brevitati aliquid imputes, aliquid vero ingenii viribus, condonare ne graveris, quæso, præterquam, quod monente passim *IMPERAT. JUSTINIAN. in L. 2. §. 14. L. 3. §. 13. & 16. C. de V. J. E.* triste illud mortalitas habeat privilegium, ut aliquantis per hoc casu peccare

care liceat. Tu denique, Summe Jehova! cujus auspiciis inchoare unice fas est, *L. 2. pr. C. de offic. Praef. Praetor. Afric.* proposito largire gratiam, meliorem ut habeat ex voto progressum, inque Tui gloriam & Reipubl. emolumentum vergat, atque optimum & exoptatissimum nanciscatur finem.

CAPVT I.

De civitate & oppido Erfurtenfi, ejusque ortu, finibus & natura regionis, nec non de civium moribus & bonis fortunæ.

§. I.

Definit. civitatis. Erfurt.

ANtequam destinata componantur, consultum esse arbitror, de Civitate nostra Erfurtenfi quadam præmittere. Civitas quasi civium unitas itaque Erfurtenfis, quæ & metropolis Thuringiæ ac urbs pacis seu pacifica v. Dn. GYDEN. *hist. Erf. Lib. 1. n. 13.* HOGEL. *bovolog. hist. Ep. II. Period. II. S. 2. Sec. XIII. ad an. 1270.* auditur, est persona moralis seu societas multarum domorum ac familiarum, variorumque Collegiorum licitorum inter se unitorum, ad felicitatem, utilitatem & securitatem mutuan inita, atque Archi-Episcopo, Principi Electori, & S. Sedi Moguntino devotissimè & obsequiosissimè subjecta. conf. Dn. BOEHMER. *J. Publ. univ. PUFFENDORFF. de J. N. & G. Lib. VII. c. 2. §. 13. & c. 7. & 8.* CONRING. *Diss. de Cive & Civitate in gen. consider. §. 31.* Finis enim civitatum est bene & feliciter vivere: CICER. *ad Attic. XI. Lib. IIX.* ARISTOT. *Polit. L. 3. c. 6.* finis vero omnium civium est publica utilitas, & defensio status publici: Quicquid aget quaque virtus, id à communitate,

Finis civitatum.

te, charitate atque societate humana non abhorrebit. CICERO. *de Finib. L. V.* quicquid Reipublicæ utile est, semper & ubique dignum favore censetur. VLP. *in L. i. ff. solut. marr.* plus augendo bono publico, quam privato censui studere debemus: publica enim utilitas preferenda est omnibus *L. i. §. f. C. de Caduc. toll. Nov. i. de hered. & falcid. pr.* & patriæ vitam & spiritum debemus; non nobis solum nati sumus, ortusque nostri partem patria vindicat, partem amici, sed cum omnia ratione animoque lustraveris, omnium societatum nulla est gratior, nulla charior, quam ea, quæ cum Republ. est unicuique nostrum: chari sunt parentes, chari liberi, propinqui, familiares: sed omnes omnium charitates patria una complexa est, pro qua quis bonus dubitet mortem oppetere, si ei sit profuturus: & paulò post: Sed si contentio quædam & comparatio fiat, quibus plurimum tribuendum sit officii, Principes sunt, Patria & Parentes &c. uti concinnè philosophatur CICERO. *L. I. de offic. V. PUFFENDORF. de J. N. & G. Lib. VII. c. 2. §. 13.* Cives itaque seu municipales dicuntur, qui in municipiis jus civitatis habent, ac suffragiorum, honorum & onerum sunt participes *v. L. i. §. i. ff. ad municip. & de incol. STRUV. S. J. C. Ex. 50. Tit. I. th. 48.* primum enim Reipubl. nascimur, deinde parentibus & propinquis. *A. L. i. §. 15. Et generaliter ff. de ventr. in poss. mitt.*

§. II.

Missâ secundum jus nat. v. PUFFENDORF. *de O. H. & C. Quare parum L. II. c. 6. §. 10.* civitatis & civium definitione, quam philosophicè perscrutari, hic pro superfluo habetur, optandum foret, ut POLYBII consilium *Lib. I. hist. 12.* nimirum: „ut intelligatur ingenium gentis, natura, conditio, fortuna regionis, omnium superiorum temporum fata serenitate repetenda sunt, quò possit liquidò judicari, undenam populi singuli, & quomodo & à quibus profecti &c. & in presentiarum sequi possemus: cum LIVIO vero dolere cogimur: „Datur hæc ventria antiquitati, ut miscendo humana divinis, primordia urbium angustiora faciat. „ Etenim nulla extant documenta ab ipsis Thuringis, qui vel literis caruere, vel nihil annotationi

B

man-

mandavere, confecta, quibus antiquitatis obsecuritatem enodare valemus: imo testamur cum Ammiano Marcellino-Seculi IV. Scriptore, de eruditis suorum temporum referente: eorum nonnullos tam ignaros fuisse, ut nunquam se codices habuisse, meminerint, & si in circulo doctorum veteris auctoris incidere nomen, piscis aut edulii peregrinum vocabulum esse, arbitrati sunt. vid. JOH. BODIN. *de Republ. Lib. V. c. I.* HACHENBERG. *Germ. med. Diss. VI. de Stud. veter. Germ.* accedit rabies bellantium ac spoliantium, nec non incendiis, præprimis cum an. MCCCCLXXII. forum glastarium vulgo *der Anger*, ædesque Gleichianæ & templum St. Bartholomæi, unâ cum antiquissimis & rarissimis documentis periire, conjuncta barbaries ac sævitia, ubi & illa notanda venit, quam infana plebs contra studiosos an. MDX. heic loci excitavit. v. Dn. GVDEN. *d. l. p. 200.* qua aliorum pretiosissimorum documentorum nobiliora Academia MSCta. lacerata, diruta ac combusta: Haud igitur negligentia tribuendum, quod monumenta nobis deficient, quæ urbis nostræ natales edocerent; dolendum potius, illa interiisse. Ubi ergo scriptis non licuit, conjecturis usi sunt urbium descriptores. Nos itaque eadem via incedere cogimur.

§. III.

Causa originis,

Cum omnium gentium bene inter se constituta jura aut consensus fecerit, aut consuetudo firmaverit. *L. 40. ff. de LL.* verisimile est, civitatem nostram Erfurtanam eandem originem habuisse, quod ex historicorum monumentis sufficienter colligi licebit. Summa quippe necessitas, quæ gentes coëgit ad tantas sibi constituendas civitates, ipsis oppidis ansam dedit, quod ex Sacris Literis non minus vid. *Genes. c. 4. v. 14. & 17.* quam & plurimorum Doctorum autoritatis deducitur v. KNIPSCHILD. *de Jur. & priv. Civit. Lib. 1. c. 22. n. 117.* neque posterioribus seculis aliam atque diversam gentes ad ædificandas civitates impulsisse causam invenimus: consideratis enim eorum temporum moribus, facile eritprehendere, propriæ securitatis ac custodia rerum gratia eò tandem deventum esse, quodque plurimis exemplis passim desum-

defuntis demonstrat BODIN. *c. l. Lib. III. c. 7. CONF. PVEFEN-
DORF. d. l. Lib. VI. c. I. §. 4. § 99.*

§. IV.

Latius hic se se aperiret excurrendi campus, si in singu- ^{Transitus.}
los gentium mores animadvertere, earumque gentium indoles
recensere vellemus: sed potius est, ut ad Germanos cur-
sum flectamus, & in eorum vivendi rationem inquiramus,
quo eo felicius ad Thuringiam & Erfurtum nostrum argu-
mentari poterimus.

§. V.

Libertate maxime dediti Germani, de quibus TACITVS ^{Statu Germa-}
de M. G. c. 16. retulit: „Nullas Germanorum populis urbes ha- ^{nor. vetustissi-}
„bitari, satis notum est: inquit: ne pati quidem inter se jun- ^{mus liberri-}
„ctas sedes, colunt discreti ac diversi, ut fons, ut campus, ut ^{mus, tamen}
„nexus placuit &c., Urbes ita averlatas fuere, ut circumda- ^{turbulentissi-}
„ta rebus lustra illas nominare non erubuerint. v. AMMIAN. ^{mus, civitati-}
MARCELL. *Lib. XVI. c. 3. CONRING. de Urb. Germ.* urbesque ^{bus inicitia de-}
vi occupatas deseruere, ne contra primævam suam liberta- ^{dit.}
tem, veluti feræ sylvis inclusa, habitare cogerentur, imo mu-
nitarum civitatum muros solo æquarunt, ne viribus earum
freti, otio torpescerent, vel si vincerentur, absque mora au-
fugere possent: LEHMANN. *Cbron. Spir. Lib. I. c. 5.* Cum au-
tem quisquis sibi Judex, nullum nisi in armis Judicium quæ-
rebat, omnemque litem sive fortitudo sive potentia dirime-
bat, nec hoc magis ex nefario & adueto more, quam certo
quasi inter eos constituto jure, quod Faust-Recht adpellita-
bant, licitum æstimabatur. add. RITTERSHVS. *P. Feud. Lib. I.*
c. 17. §. De origine & DAN. OTTO in J. Publ. c. 19. quodque adeo
invaluit, ut nec Imperii Sanctionibus penitus eradicari potue-
rit: edita quippe Constitutione Friderici I. *de Pace tenenda*
& ejus violatoribus II. F. 27. & gravi sub pœna repetita in
Tit. „de Pace tenenda inter subditos & Juramento firmanda,
„& de pœna Judicibus apposta, qui eam vindicare & Justitiam
„facere neglexerint. *II. F. 53.* vix illam petulantiam coercuit,
cumque adparuisset, quod his invasionibus tam subito medi-
cina fieri haud possit: omnis enim obediendi lex tum tempo-

ris in Imperio exaruerat v. Dn. DE LUDWIG. in *A. B. ad Cap. 15.* Attamen hic turbulentus status, qualem PÉVCEVRS *in vita Rudolph. Habip. p. m. 48.* accuratè pluribusque describit, posterioribus Imperatoribus, relicta quadantenus Italia, tandem à refractariis pœnis sumtis, sensim in securum & pacificum formatus est. v. *infr. Cap. II. Sect. I. §. 2.* conf. SPENER. *in Syllog. geneal. hist. p. m. 67.* & AHASV. FRITSCH. *de Jur. Fortal. c. 2. n. 7.* & non longè post excessum Caroli M. rebus suis consuluerunt, & ut à frequentibus aliorum irruptionibus tuti essent, pluribus vicis coadunatis, vel multitudine, vel mœniis se defendebant, nec non in cœmeteriis & burgis valdè munitis, murisque instar propugnaculi cinctis, in pagis, & vicis nonnullis per Thuringiam præsertim constructis, ut adhuc passim cernimus, veluti asylum quærebant.

§. VI.

Conjecturæ de
ætate urbis
Erfurt.

Unde Erfurt
dict.

Sed quam ubi tandem nostræ ætatem tribuendam, operæ pretium nunc indicasse, existimo: Ex præmissis itaque evincitur, ante Secul. IX. nullas vel saltem paucas in Germania extitisse urbes: Scriptores quippe bellorum Caroli M. cum Saxonibus gestorum, qui nec minutissimas recensendo omisere circumstantias, nullius oppugnationis, nec ullius urbis, burgorum licet quorundam, vicorum, & locorum muris non cinctorum, quorum certè aliaratio est. v. CONRING. *d. Urb. Germ. Ob. 78. §. 22.* mentionem fecerunt. Veritati itaque historicæ apprimè sanè respondit præsumtio, moribus antiquissimis aptissima: Erfurtum nostrum à fluvio urbem circumdante & transeunte Gera, quondam Jera dicto, hujusque vado seu trajecto von den Fluß der Gera und den über dieselbe gehenden Furth, & natales & nomen accepisse: Hinc Erfurth postea Erfurth dicemus oriundum. Et hujus denominationis derivationem aptius illa procedere autumo, dum quidam adfert, quod populi Germaniæ à fluvio nostro Gera & Germanico vocabulo Mann nominati fuissent Germani, à fluvio quippe tam exiguo, tam magna gens nomen trahi, impossibile ferè est. Similiter & TACIT. *hist. L. ult. pr.* Judæos à monte Ida dictos fuisse, minus commodè tradit. Illud igitur clarum

clarum est, ita, ut Decania Schilderodæ & Brühllethi, nec non tabernæ mercatorum in ripam Geræ extracta, potiores partes initii urbis nostræ effecerint, adhuc hodie enim inhabitatur das *Schilgen*, frequentatur das *Brühl* & familiae in foro *Glastario*, vulgò *der Ager* dict. florent; insuperque hodiernum molendinum extat die *Furth*, jam *Sährigens-Mühle* nuncupatum. Nec nobis desunt Chronographorum autoritates: Sic enim sentit MATTH. DRESSERVS *de præcip. Germ. urbib.* pag. 224. sq. *Ersurdia Duringia metropolis ad Jeram flumen, à quo etiam nomen accepit, sita est - - postea vero Jersurdia appellata, quasi Jerevadum.* Et DAV. CHYTRÆVS in *Saxon. Lib. VI.* pag. 167. dicit: *Populatissima Thuringia metropolis Ersurdia, ad vadum Hieræ fluminis, unde S nomen habet. Quodque M. SEB. SCHROEDER in histor. tot. terrar. orbis, imprimis vero novæ German. Sc. Cap. 4. pag. 147. ita habet: Metropolis Thuringia est Ersurdia ad Jeram flumen, à quo etiam nomen accepit, sita. Quibuscum etiam consentit LAURENT. Peccenstein Part. 3. Theatr. Saxon. Sc. Ubi pag. 183. ait: Es seynd die vornehmsten gelehrtesten Historici der Meynung, daß solcher Nahme von dem durch und vorbey fließenden Wasser der Hieræ oder Erfa gegeben, und Jersfurt, quasi Jerevadum der Stadt zugewachsen, darbey ichs auch bewenden lasse. Nec non Dn. GVDENVS in *hist. Erfurt. pag. 3. ibi.* „Præprimis pinguis gleba, quam „Gera eo loci humectat, ubi colles in planitiem utrinque recedunt, agricolas invitavit, illi fluminis commoditate campisque inducti ad Geræ vadum prope collem, cui arcem aut „venaticam domum Rex Thuringorum Meroveus imposuerat, turgia figunt, hinc Gersurdia hodie Erfordia surrexit. Quo supra allegatus locus TACIT. *de M. G. c. 16.* plurimum etiam facit, dum de Germanis refert: *colunt discreti ac diversi, ut fons, ut campus, ut nemus placuit.* Quare plerasque Germaniæ urbes vel à fluviis, ut hæc nostra, vel fontibus, vel campis, vel Sylvis nomen accepisse, non malè putavit PHIL. CLYVERIVS. *German. antiq. Lib. I. c. 13.* His ergò præstructis, opinioni Dn. SAGITT. viri alias consumatissimi, assensum præbere haud possumus, dum in *Antiquitat. Regni Thuring. Lib.**

II. c. 6. §. 11. dicit. Daher wir diese Meynung billig fahren lassen, und gänzlich davor halten, daß die Stadt Erfurth von einem Menschen der Erp, oder Erff geheissen, solchen Nahmen überkommen, und von ihrem ersten Ursprung an, bis auf diese Zeit beständig behalten habe. & in 599. §. 8. inquit, an dictus Erp, seu Erff, fuerit molitor, an nobilis, an Comes, tandemque §. 21. concludit: Hierbey aber ist noch in reiffe Erwegung zu ziehen, daß auch der Nahme Erpwin und etwas kürzer Erwin ein sehr alter Nahme sey: & paulo post. So erwehnet auch FREDEGARIUS in seiner historia Francorum c. 77. eines Graben Erpini. Weil nun dieser Nahme Erwin von undencklichen Zeiten in der Gräfflichen Gleichischen Familie im Gebrauch, ja fast der älteste ist, den man darinne findet, dieses Gräffliche Geschlecht aber von uralten Zeiten und Seculis so viele hohe und grosse Gerechtigkeit an der Stadt Erfurth gehabt, solte man wohl auf die Gedancken gerathen, daß es ein solcher Grab oder Herr gewesen, der die Stadt Erfurth zu bauen angefangen, von dem die Gleichischen Graben ferner entsprossen und sich ausgebreitet, so daß Erfurt von Erwinsfurt den Nahmen haben könnte. Hæcque in histor. Com. Gleichensl. MSC. L. I. c. 1. circ. fin. (quam in suis antiquitatibus Ducatus Thuring. Lib. IV. c. 4. §. 8. edere promisit.) sequentem in modum repetit: dum ait: Za es gerathen einige gar auf die Gedancken, daß die Stadt Erfurth ihren Nahmen von einem Graben von Gleichen Erwin genant, welcher alda seinen Rith und Farth durch die Gera gehabt, möchte bekommen haben, also daß aus Erwinsfarth erslich Erffens Farth, und nachmahls kurz und zerbrochen Erffurt wäre gemacht worden. Varum hujus derivationis, in amulationem forsân excogitata, censuram aliis relinquo, ac denique addo, quod quidem in vetustissimis literis & documentis vocabulum seu nomen Erfurt vario scribendi modo, scriptum reperitur, hac tamen nostram sententiam neutiquam infringunt, cum non solum barbaries temporum, benè etiam exterorum scribendi ratio probè attentenda.

Natales urbis
Erfurt.

§. VII.

Prælibatâ nominis Erfurt derivatione, nunc ad urbis
nostræ

nostræ ætatem progredior : Erfurti itaque natales circa medium sæculi quinti conditas fuisse, confido, quibus alia atque alia post ædificia fuere adjecta, quæ urbis faciem ferè præferre poterant: neque enim ad securitatem, neque ad commoda vitæ alia, quæ causæ civitatum sunt, locus alias aptus esse videtur, qui montibus, aquis, & fontibus undique ferè cinctus, & tantum non prorsus sepultus est, interjacet : & hic Taciti dictum *d. l. colunt discreti ac diversi, ut fons, ut campus, ut nemo placuit* : robur addit : Situs etiam quò multum invicem distant Decaniæ prælaudatæ : Schilderodæ, Bruhlethi, & tabernæ mercatorum, ac univèrsa facies, antiquitatem prodere videntur, quippe *d. l. structuram Germanorum sequentem in modum in memoriam revocat : Germani, inquit : vicus locant non in nostrum morem, connexis & coherentibus ædificiis, suo quisque domum spacio circumdat, sive adversus casus ignis remedium, sive inscitia ædificandi.* Temporibus postea sequentibus, præprimis Caroli M. Erfurtum nostrum ob fertilitatem & amœnitatem situs non solum, benè etiam ob Christianissimum hic plantatum, felicissimo cum successu, ab imis initium & in Thuringiæ metropolin surrexit. Quibuscum ferè omnes conveniunt Chronographi: Sic Autor. addit. ad Lambert. dicit: Dehinc circa annum Domini 438. Clodii Regis Francorum tempore Erfordiæ initium. Et Dn. SAGITTAR. *in antiquo. Regn. Thur. Lib. II. c. 8.* inter plures adducit §. 10. sequentes: *ibi: Und in einen geschriebenen lateinischen Chronico stehet: Anno Domini 438. Erfordia cœpit primitus fundari. Der Erphurdianus antiquitatum variloquus MS. meldet bald im Anfang eben dieses mit folgenden Worten: Anno à natiuitate Domini CCCCXXXVIII. Erphesfurt civitas habuit initium, temporibus Clodii Regis Franckorum & Merwigi Regis Thuringorum. &c. Et in alio MSto Chronico ita legitur: Anno Domini 438. tempore Clodii Regis Francorum & tempore Marcomedis (seu potius Merovei) Regis Thuringorum civitas Erphesfort initium sumsit., Ceterum illorum præsumptio haud contemnenda, qui Erfurto & Venetiis eodem natales & progressus tribuunt, dum Tyrannus Attila*

Hun.

Hunnorum Rex crudeliter saeviens, omnibus & universis metum quam maximum incussit, ita, ut hic & illic tuti essent, se partim in devias & sylvas, partim in loca jam dum fundata contulerunt & confugerunt, eaque munimentis fortificaverunt: hinc Erfurtum & Venetia. v. HOGEL. *horolog. histor. Epob. II. Period. I. Sect. 2. Sec. V. ad an. 452.* & Dn. GVDEN. *Hist. Erf. p. 4.* Piaculum tamen haud foret, si quis in primordiis urbis Erfurti indagandis, nihil certi statueret, dum & proferri & defendi possit: Erfurti natales ante Seculum quintum extitisse. Muri interim serò admodum, A. C. nimirum 1154. facti videntur: Cum, quod montes & Castellum Merwigsburg securitati sufficere viderentur, tum quod per tot montium anfractus & loca stercorea eos ducere sumtuosissimi atque difficillimi operis esset: v. Joh. Bange in *der Thüringischen Chronik. ibi pag. 59. sq.* ait: *Erfurt* ließ Bischoff Conrad von Maynz Anno 1154. bemauren, und machte eine Stadt daraus, mit einer schönen Mauren und Thürmen: Aber anno 1165. bekam Landgrab Ludwig in Thüringen vom Kaiser Friderico Befehl, daß Er solte vor Erfurt ziehen, und die Mauren wieder nieder reisen, so auch geschah, welche vom Bischoff Christian hernach wieder gebauet worden. it. HUNDORP. in *Encom. Erfurt.* quod Dn. GVDEN. *d. 1. p. 21.* Electori Mogunt. Sigefrido adseribit, dum tradit ibi: „Sigefridus urbem muro cinxit, turribus in circuitu positis, cum antea munimenti antiquissimo genere, sepibus & inscissis arboribus se tutasset:“, hæcque ad an. 1067. refert. Ceterum, quæ ad describendam urbem, res gestas civium notandas, aliaque pertinent, scienter omittimus, partim quod à Dn. GVDEN. in *sua histor. Erf.* aliisque succincte & recte tradita sint, partim, quod in controversiam non veniant, ut adeo nostris commentariis non indigere videantur.

S. VII.

Fines Erfort.

Hactenus existimo de ortu urbis Erfurti nostræ satis esse dictum, nunc me ad illius fines describendos accingam Quam ampli igitur olim fines Erfurtensis Weichbildii, tam dispersi etiam fuere quondam limites totius diœceseos: hi enim nec ab

ab oriente nec ab occasu, neque à meridie neque à septentrione in antiquis firmiter constituti reperiuntur, sed pro numero cultorum occupabantur, qui vel amplificaverunt agros, vel illos pro necessitate restrinxerunt, illud ergo STRABONIS *Lib. VII. Georg.* „Commune omnium est, qui in illis locis degunt, facilis & expedita sedium mutatio, vel ob tenuitatem, victus, & quod neque colant agros, neque fructus recondant, sed in casis degunt, structura in unum diem constantibus. Cibus ei à pecore plurimus, ut & nomadibus quorum etiam imitatione rebus suis incurrus impositis, facile cum pecore suo abeunt, quo visum fuerit. de nostris priscis Erfurtensibus adprimè prædicari posse, videtur. Majores quippe nostri nondum illecebris corrupti, umbra arboris, vel intexto cespitè contenti, non illis urbs: *CONRING. de Urb. Germ. tb. 78. f. 21. seqq.* non fixa sedes, nisi quod satorum spicas expectarent, post greges per campos & nemora virtutes suas circumtulerunt. Posteaquam homines incolæ usum & abusum rerum subditarum didicerunt, quasiverunt non solum, quæ ad necessitatem victus & amictus, sed & quæ ad voluptatem ac utilitatem conducunt, multiplicatisque hominibus, antiquissimæ artes agriculturæ & pasturæ cupiditatibus haud sufficere: Exinde communio ista simplex, vel expressè, pacto scilicet, vel tacitè, occupatione divisa. v. *TIT. in Pufendorff. de O. H. §. C. obs. 278. §. 286.* Fecit postea commoditas situs & labens per sinum fluvius Gera, ut præ cæteris Thuringiæ oppidis Erfurtum nostrum cresceret, uti §. *antec.* dictum, sicque fines amplificati: Inde *MAT. MARIAN. in Typogr. Sup. Saxon. pag. 75. sq.* rectè ait: Daß sie (Erfurt) das Haupt in Thüringert sey, und eine unter den größten Städten in ganz Teutschland, so auch ein großes Gebieth hat; daher die Bauern hierum sagen, Erfurt ist keine Stadt, sondern ein ganzes Land, daß ist, Erfurt ist nicht nur eine Stadt, sondern auch ein Land. Et *ABR. Sauer de ea pag. 170.* profert: Sie sey größer als Cöln. Per Secula licet Erfurtenses fines suos amplificaverint, & modo hinc-modo illic Castella, vicus & pagos occupaverint: attamen per varias calamitates, quò & inconsultæ donationes referendæ,

termini eorum angustiores redditus sunt : Antiquos itaque mittimus, & presentes curamus : Terminatur autem hodie diocesis seu Provincia nostra Erfurtenfis pagis nostris finitioris, & quidem versus orientem : Betsiedt, Ollendorff, Otsiedt, Ulla & Mohra prope Vinariam : versus occidentem : Nothleben, Tröchtelborn, Walschleben, Dachwig, Stotternheim, Udesiedt, und den Flecken Bargula & terris Saxo-Isenacensibus. Versus meridiem : Möbbsburg, Schelleroda, Sondorff, Hohensfelden, Eretzbach, Berningeleben, Kirchheim, Klein-Rettbach, Mühlberg, & terris Saxo-Gothaicis & Schwartzburgicis : versus Septentrionem : Andisleben, Klein-Brembach, und der Stadt Sömmerda & terris Saxo-Electoratibus. Districtus vero totius anfractus, duodecim milliariis circumitur : hoc novem Praefecturae continentur : nimirum I. Das Stadt-Amt : ad quam Praefecturam XV. numerantur pagi : II. Das Amt Sondorff : è XII. pagis consistens. III. Das Amt Mühlberg : Duos tantum pagos : IV. Das Amt Vippach : quod arcem & pagum Vippach, & duos pagos comprehendit. V. Das Amt Sömmerda : cui urbs Sömmerda cum duobus pagis incorporata est : VI. Das Amt Bargula quam der Fleck Bargula solus efficit. VII. Das Amt Almannsdorff, è quindecim pagis composita. VIII. Das Amt Gispersleben è decem pagis contracta : Tandemque IX. Das Amt Alach, quam tredecim pagi perficiunt : Dn. GVDENVS igitur in hist. Erf. p. 264. consulto ita scribit : *Amplissima urbi armis & pecunia dominium suum late per Thuringiam auxerit, oppida, arces, comitatus, absoluta civitatis Imperia suspexere. &c.* Civitatem ipsam Elector Mogunt. Christianus an. 1172. in Parochias distribuit, cum antea sola B. M. Virg. esset omnium parochialis, hujus tamen divisionis vix rudera supersunt. v. Dn. GVDEN. d. l. p. 37. n. 14. Hodieque in quatuor partes : in partem nimirum I. Mariae : II. Andreae, III. Viti : & IV. Johannis divisa ; quaeque singula à Parochiarum praefectis, qui beständige oder Eiserne Pfarr-Hauptleute, audiuntur, qui singulis annis è numero civium eliguntur, & mandato Senatus Civici civitatem nostram à malis & nocivis hominibus industria

Districtus &
Praefecturae
Erfurt.

lutria purgant, aliaque civitatis commoda e. g. cum custo-
des nocturnos constituunt, ab iis studiose curantur; Si ex
praesente tempore institutum hoc aestimandum, ejus necessitas
& utilitas facile elucefcet.

§. IIX.

Ipsum Erfurtum nostrum in praesentiarum nemoribus ad ^{Natura diocce-}
usum decusque castigatis, hortis, Castellis duobus, urbi penè ^{sis Erfurt. &}
contiguus St. Cyriaci & St. Petri dictis, fortificatione & or- ^{fertilitas.}
nato, nec non vallis, multas Germaniae urbes superat. Ter-
ra, etsi aliquando specie differt, artibus & copiis excolta,
omnibus, quae ad victum, cultum luxumque pertineat, abun-
dat. Feris, gregibus, equis, lana & frumento omni genere:
Ager in plantie extensus, cultores immodica fertilitate re-
munerat; quicquid seveis & plantaveris, ibi glebam suam in-
venit: Aniso, glasto, enico tindorio, late distica gentes &
maritimae regiones, culinariae autem censibus aliquot milliarum
vicinia instruuntur; Cardamono fontium rivuli perfereni,
& rapibus magnitudine exteris mirabilibus agri abundant.
Nec infelix vinearum cultura: Vinum enim per Germaniam
verè generosum, si austeros annos excipias, ad sanitatem com-
mentatius, quod nec hepar incendat, nec pulmones conficiat,
nec renibus invehat calculos, neque articulis tartarum, mon-
tes & colles, qui Erfurtum ferè circumdant, proferunt & por-
tant: Quo autem annosius eò generosius vinum Erfurtense:
Et fluvius Gera urbem transiens, & plateas rivulis undique
humectans, piscibus omni genere multos Germaniae fluvios si
non superat, tamen aemulari videtur.

§. IX.

Clima nobis satis est amoenum, aëre purum, & homini- ^{Clima Erfurt.}
bus etiam si patria non sit, saluberrimum: Populosam inde ab
antiquo & semper & haecenus fuisse ac existere Erfurtum,
tot effusa examina, migrationes & diffidationes satis indicant,
& praesens adspetus respondet. Habitus corporum civium ^{Civium Er-}
nostrorum cum Thuringis non omnibus idem, magna tamen ^{furt. mores,}
passim & olim majora corpora, stricti artus, lati humeri, fir-
ma latera, minax vultus, & major animi vigor. conf. Dn. GV.

DEN. d. l. n. 29. Civium mores hodiernorum sunt simplices, aperti, recti, constantes, hospitales, temperantes in vestitu & victu, laboris patientissimi, servitutis & prodigionis osores, nullisque mortalium fide cedunt. CONF. TACIT. d. M. G. c. 14. usq. 27.

§. X.

Lingua & studia Erfurt.

Denique cives Erfurtenſes omnes eadem lingua ad modum Saxonicae utuntur, diversa tamen dialecto, nisi quod omnia durius pronunciant communiter: Et quamvis Thuringi quondam armis magis dediti, quam studiis, literis tamen haud carere, dum ethnici erant. v. OTFR. WISENBERG. in praefat. Eang. ap. Lambec. Lib. II. comm. de Biblioth. Vind. c. 5. pag. 426. & PFEFFERKORN in Thuring. Merckwürdigkeiten

Academix ini-tia.

C. X. neque ingenii celeritas & discendi facilitas Erfurtenſibus defuit, ita ut jam dum anno MCCCCLXXXIIX. alii 1392. civitas se se Phoebo sacraverit, & Academiam Germaniae florentissimam fulserit, de qua ALSTEDIVS Encycl. p. 2764. refert: „Jacet florentissima olim Academia, quam Lutherus, qui pri-
mam ibi lauream consecutus est, Paradisum Germaniae id aeta-
tis fuisse testatur, in qua Eobanus Hessus mille quingentos au-
ditores habuit; quae denique id fuit in Germania, quod Pan-
nonia in Italia, mater scilicet studiorum., quaeque hodie pri-
vilegiis haud vulgaribus ab antiquis fulget: Sic facultate quondam illustri cum cera rubra signandi, quae an. 1674. omnibus ministris supremis concessa vid. ZAHN. de Jur. municip. & Jurisdictione tam alta quam bassa, seu superiori & inferiori adhuc gaudet v. ANTH. MATTH. Diss. Utrum Rectoribus Academicis ex Aytb. Habita C. Ne filius pro patre, competat, merum imperium. & dolendum, quod in tumultu anno MDX. a noviter inscriptis salariis excitato, Collegioque ut dicitur majori, auxilio plebis spoliato, in hoc enim studiosi asyllum quaesivere, tot magna & pretiosa volumina, MSCta & documenta originalia periere. v. Dn. GVDEN. l. c. pag. 200.

§. XI.

Cerevisia Erf.

Potus civium, praeter vinum, est cerevisia, e polenta hor-
dacea & lupulo cocta, quo & veteres Germani teste TACITO.
d. M.

d. M. G. c. 23. uti fuere. Quod si illa debito modo sit præparata, probè desiccata, calida & nigricantis coloris, verè vini vicaria dicitur; æque enim calefacit, maximaque suppeditat nutrimenta, ratione lupuli & hordei obstructionibus lienis, hepatis, renum, malo hypochondriaco medetur, externè sedat dolores, contusionibus, luxationibus & tumoribus succurrit: Præterea lactantibus mulieribus admodum proficua est, pro uberiori lactis proventu, si in iusculis frequentior assumatur, plura vide sis in Dr. EYSELII *Diss. de Cerevisia Erfurt. hic an. 1689. habit.* Ceterum cives huic juri cerevisiam coquendi & braxandi gaudentes à concivibus & mercatoribus, ut gradu honoratiores distincti, jus hoc ut feudum quasi mixtum, ab Electore Moguntino, Principe ac Domino nostro Clementissimo recognoscunt. conf. SCHOEFFER *de Jure braxandi. P. I. c. 2. n. 350. sqq.*

§. XII.

Præterea, præter modum coquendi cerevisiam per varia ^{Commercia} artificia & opificia commercia hic, uti & alibi florere possent, ^{Erfurt.} sed quodammodo ea hodie jacent. An autem hoc Judæis, utpotè qui Erfordiæ non tolerantur, sed per spacium horæ hic commorantes solidum loco telonii solvere tenentur, adscribendum? maximè dubito: licet negandum non sit, alias Civitates, in quibus Judæi tolerantur, commerciis magis florere: ab anno tamen 1349. illi planè nobis sunt exules, & e civitate nostra, ob suspicionem & rationem non adeò fundatam ejecti: uti refert JOH. BANGE in *Chronic. Thuring. p. m. 137.* his verbis: In diesem Jahre war ein grosses Sterben in Thüringen und sonderlich zu Erfurt waren alle Kirchhöffe mit Todten erfüllet etc. Und dieweil man die Jüden verdächtigt hielt, daß sie dieses Sterben etwa eine Ursach gewest seyn solten, daß man ihnen Schuld gab, sie hätten die Brunnen vergiffet, wurden sie alle die Fasten über zu Gotha, Isenach etc. erschlagen. In Erfurt wohneten dazumal 3000. Jüden. Die andern liesen zusammen in ihre Häuser, steckten sie an, und verbrannten sich selbst darinnen. Idem tradit MEIBOMIUS in *Chron. Comit. Schavemb. Vol. II. p. 516. v. WAGENSEIL. in Synopsi Geogr. Lib. II. c. 2. ubi etiam*

Judæos eruditè ab hisce & similibus imputationibus defendit: quæque Dn. GVDEN. d. l. p. 104. sq. ita profert. *Ampla urbs commercii hæftenus creverat, sed numerosior Judæorum copia, potissimum lucrum retulit - - - Cum ergo potissima opes his sordibus affluerent, in omnium invidiam inciderunt, Senatus etiam furorẽ plebis laxaverat. Incerta fama spargebatur, puteos à Judæis injecto veneno corruptor, sufficiebat rumor ad crudele facinus, omnesque mortes huic toxico imputabantur. Ad convicia primo ventum: mox concurritur, ipse Judæorum edes obsessæ. Illi fores & aditus impedimentis obruunt. Delinquentium multitudo spem impunitatis, hinc & licentiam auxit, admoventur flamma, atque domus unacum Judæis & opibus igne cremantur. Sex millia omniætatis & sexus occubuerunt. Alii, Judæos ipsos, cum presentissima mortis pericula vidissent, edes & cum iis sibi rogum succendisse dicunt, sperantes, flammam urbem invasuram, ut non solum interirent: Additque: Probabile est veneficium falso sparsum ab iis, quos pecuniis mutuo datis sibi Judæi devinxerant, ut sublatis creditoribus, se quasi per compendium à nexu liberarent. &c. Interim tamen certis sub legibus & conditionibus iterum huic recipi & tolerari potuissent, ita, ut separatas suas à Christianis haberent rationes, & in suburbiis, quo & eæ populosiores ac ornatiores redderentur, ad exemplum aliarum urbium, iis peculiaris locus concederetur & assignaretur: hæc vero omnia à Clementissimo arbitrio Electoris Mogunt. Principis ac Domini nostri Clementissimi dependent. conf. Dn. JVST. HENNING. BOEHMEHRI *Diff. de causa Judæorum tolerantia*, nec non Dn. JAC. BRUNNEMANN. *Diff. de incrementis urb. Germ. c. 3. §. 10. sqq.* Pro causâ potiori, qua commercia nobis mediocriter florent, meritò & potius reputanda integritas & simplicitas Thuringorum & civium Erfurtensium veterum: Eleganter hoc confirmat Dn. à SECKENDORFF. cujus verba ex ejus *Statu Christian. Lib. II. c. §. 1.* adducere præter rem haud erit: ibi: Es ist gar glaublich, inquit: was die Historien wiewohl nicht gründlich und umständlich genug (denn es mangelte selbiger Zeit an gelehrten und fleißigen Leuten, die etwas Rechts aufgeschrieben hätten) melden, daß in den alten Zeiten Teutschland also bewohnt*

net

net und gepflegt worden, daß die Nahrung hauptsächlich aus Ackerwerck und Viehzucht bestanden, und weil die Leute selbiger Zeit, in Kleidung, Gebäuden und andern Dingen, aufs aller schlechteste und einfältigste sich gehalten, haben sie auch ganz wenig Kunst und Handwercker bedürfft; Allermassen man noch in Nordischen Landen findet, daß die Einwohner auf dem Lande, nemlich die Bauern oder Ackerleute fast alles, was sie an ihrem Leibe und zu ihren Häusern und Geschirre bedürffen, aus allerley materialien selbst zu verfertigen wissen, und weder Schmiede, Wagner, Seiler, Schneider und Schuster gebrauchen. Et hæc vivendi ratio simplicissima in Thuringia & metropoli nostra diu invaluit. Postquam autem opificia illa sex ceteris hic antiquiora & majora nobis exorta: nimirum I.) Fabrorum, quod omnes illi veniunt, qui ferrum & æs candens malleo cudunt: die den Hammer im Feuer führen II.) Pannariorum: Tuchmacher. III.) Textorum: Zeug- und Raschmacher it. Wollenkammer & quondam Schaleuner. IV.) Lorariorum: Riemer und Sattler & quondam: Schilderer oder Mahler. V.) Sutorum: Schuster: VI.) Pilopæorum: Hutmacher: quorum singulorum magistri superiores quotannis noviter electi, à Domino civitatis Pratore, nomine Archi-Episcopi, Electoris & S. Sedis Mog. in pleno Judicii nostri Provincialis consensu Magnificentissimo, die lunæ post Festum S. Jacobi, Sanctis & baculo aliquo, vulgò mit Heiligen und Stab, ritumajorum, hoc sine investiuntur, ut malevolos suos sociatos in marcana argenti puri unam, & respectivè mediam, multare possiat: Der Obermeister kan auf Eine und resp. Eine halbe Marck solthiges Silbers hoch, darunter und nicht drüber straffen. Hocque ab antiquo: tum etiam commercia apud nos invaluere & florere initium sumfere; tempus vero quo dicta incrementa cœperunt, omnes & nos latet: Sufficit & hodie quotannis apud nos tres nundinas solennes, & per spatium quatuordecim dierum florentes: nimirum primas post Festum SS. Trinitatis: Secundas, post Festum Nativitatis B. V. Mariæ, Bartholomæi quondam & vulgò dictas: & tertias post Festum S. Martini, celebrari.

§. XIII.

Opificia Erfurt.

§. XIII.

Libertas &
obsequium ci-
vium Erfurt.

Nec nobis tandem hodie civium & rusticorum distinctio vetustissima, qua in nobiles & ministeriales, mancipia & adscriptitios abeunt. v. SAGITTAR. *antiqu. Ducat. Thuring. Lib. IV. c. 15. §. 5. 6. & 9.* usu venit: omnes enim hodie statu sunt & nascuntur liberi: hęc tamen distinctione notabili, quod aliqui præter libertatem etiã Nobilitate, Patriatiu, & Autoritate conspicua & magnifica: uti Consiliarii Electoris Mog. Assessores Judicii, Consules, Professores & Doctores: fulgeant: Imo & rustici nostri, licet secundum Glossam. *in L. Servis urbanis 99. ff. de Legat. 3.* pane albo, pullis & aliis delicatis cibariis uti non debeant, sed caseo, cepis & fabis contenti esse teneantur, in multis tam victu quam vestitu civibus antecellunt. Interim in universum omnes Electoris Moguntini Principis ac Domini nostri Clementissimi & S. Sedi Mog. subditi Erfurtenses sunt fidelissimi & obsequiosissimi, erga concives pacificè & amicè se gerunt, & salutem totius Civitatis publicam, propriis suis commodis, ut bonum civem decet, præferunt, suisque summa fide & industria funguntur. Civitatis quies & felicitas hinc inde maxima: quam Deus T. O. M. in æternum fervet!

CAPVT II.

De Legibus Erfurtensibus singularibus.

§. I.

Introitus.

Quare de eo, quod justum est, seu de Jure, hac vice generaliora præmittere nolim, ratio est, quia ea passim antea sunt nota atque obvia, & ex scriptis duumviro- rum maximè in jure communi Hug. Grotii & Sam. Pufendorffii constare possunt. Sine ullis ergo verborum ambagibus rem ipsam & jura nostra provincialia seu statuta singularia aggredior: Hęc autem passim ex jure commu-
ni

ni Rom. declarantur, restringuntur, atque suppleuntur. v. CARPZ. P. 3. c. 20. d. 10. GAIL. L. I. c. 36. n. 14. BRVNNEM. ad L. 9. ff. de J. & J. quod & analogiæ Juris maximè congruit. JCTVS enim in L. 13. ff. de LL. inquit: *Quotiens lege aliquid, unum vel alterum introductum est, bona occasio est, cetera, quæ tendunt ad eandem utilitatem, vel interpretatione vel certe jurisdictione suppleri.* Quinimo non tantum id commodum est & utile, sed planè necessarium: *Neque enim, ait JCTVS in L. 12. ff. cod. Omnes articuli possunt sigillatim, aut LL. aut SCTis comprehendendi: Sed cum in aliqua sententiâ eorum manifesta est, is, qui jurisdictioni præest, ad similia procedere, atque ita jus dicere debet.* add. L. 3. C. de LL. nec id tantum procedit in causis privatis, sed & publicis & feudilibus. v. STRUV. S. J. Feud. c. 1. th. 14. MYNSING. Obs. 76. n. 5. Nam salus Reipublicæ suprema lex esse debet: graviter certè ROM. PONTIFEX. in Cap. Non debet. de Consanguinit. & Affinitat. Non debet, dicit, reprehensibile judicari, si secundum varietatem temporum statuta quoque variantur humana, præsertim cum urgens necessitas vel evidens utilitas id exposcit, quoniam ipse Deus ex his, quæ in veteri testamento statuerat, nonnulla mutavit in novo. ubi enim evidens adest utilitas, ibi etiam receditur ab eo jure, quod diu æquum visum est. L. 2. ff. de Const. Princ. & quoties æquitate desiderii naturalis ratio moratur, toties justis decretis res temperanda est. L. 85. §. 2. & L. 183. de R. J. Ratione LL. singularium ergò Erfurtensum eæ veniunt Constitutiones singulares, quæ ab Electore Mogunt. promulgate, contra vel præter jus commune, & de causis & personis civium Erfurtensum disponunt. conf. STRUV. S. J. Civ. Ex. 2. Th. 26.

§. II.

Quoniam autem judicium, quod est legitima Judicis in-Judicii divisio
ter litigantes de re controversa disceptatio & adjudicatio, L.
11. Qui dar. C. Tutor. & Curat. L. 1. ff. de re judic. aliud est ecclesia-^{in ecclesiasti-}
sticum & aliud seculare. Ideo breviter & succinctè hujus tantum
singularia Erfurtensia frequentiora attingere lubet: quippe
quoad regimen circa sacra hic ferè nihil singulare occur-
rit, sed ratione Augustanæ confessioni addictorum (Princi-

D

pes

pes enim Evangelici in territoriis suis superiorem non agnoscunt: *Non Imperatorem, utpote qui jus circa sacra non usurpat, sed quoad Romano-Catholicos illud penes Pontificem residet, non Pontificem, quia hujus jurisdictio in ecclesiasticis est suspensa.* V. STRYCK. in *Diss. De Jure Princip. Evang. c. II. §. 2.* conf. de BECQUER *Diss. de Jur. Episc. PP. Evangel. Halea. sub. praesid. Du. BOEHMER an. 1724. habit.*) *Archi-Episcopus & Elector Mogunt. Princeps ac Dominus noster Clementissimus, à jure circa Sacra, nempe quoad August. Confess. addictos abstinere solet, & jurisdictionem ecclesiasticam Senatui Civico Magnif. & Amplif. quoad exercitium Clementissimè cessit, per Religions-Versicherung wegen der Augspurgischen Confessions-Verwandten de dato Erfurth den 12ten Decembris an. 1664. & Recess. Lipsenf. Art. 17. it. Recess. Execut. Erfurtens. de an. 1667. nec non per literas confirmatorias Recess. Lips. sub Lit. T. adj. Senatus ergo civicus noster in ecclesiasticis Aug. Conf. personam Principis Electoris Mogunt. repræscentat, & præcipuè ac diligentissimè inquirat, cum in doctrinam, tum in mores, vitia atque virtutes illorum, qui eximia quadam integritate, modestiâ & sanctitate vitæ eminere ac gregi suo conspicuo debent esse exemplo, & JUSTINIANI Imp. effatum sequuntur, quod in pr. Nov. 6. extat, ibi: *Not maximam habemus sollicitudinem circa vera Dei dogmata. Circa sacerdotum honestatem &c.* Cives igitur August. Confess. addicti, vulgò Lutherani vocati, tam ratione loci, quam ratione formæ publico religionis exercitio fruuntur & quietè gaudent: atque in concionibus sacris seu ecclesiasticis pro Electore Mog. Principe & Domino nostro Clementissimo è suggestibus preces publicæ recitantur & sequentem in modum piè ad Deum mittuntur:*

Wir bitten auch für weltliche Obrigkeit, für Ihre Römisch, Kayserl. Majestät, alle Christliche Könige, Churfürsten, Fürsten und Herrn: Bevorab für Ihre Churfürstl. Gnaden zu Nürnberg und Dero Hochlöbliches Erzst. Stifft/ als unsern gnädigsten Landes Fürsten und Herrn, daß deine Götliche Allmacht dieselbe mit glücklicher friedlicher Regierung seegen, und dero Rathschläge zur Erhaltung des gemeinen lieben Friedens und beständig

diger

diger Wohlthaty unserer und aller dero angehrigen Land und Leute väterlich leiten wolle. & S. Sede vacante: Vor E. Hochwürdiges Dohm:Capital des Hohen Erg-Stiftes Männe, als unsern gnädigen Erb-Herren, daß Gott der Allerhöchste dieselben u. s. w. quas pias & devotissimas preces Deus T. O. M. votis secundet. Sed ad propositum ut redeamus, & cum ju- & seculare: dicitum etiam seculare dispeceatur in Criminale, quod ad pu- quod vel cri- blicam vindictam, sive corporalis sive pecuniaria poena tan- minale tum veniat infligenda. v. CARPZ. Pr. Crim. Part. III. qv. 102. n. 78. & Civile, quod ad interesse civium privatum tendit. v. vel civile. HAHN: ad Wesenb. de Jurisd. n. 8. STRYCK. V. M. ff. ibid. §. 7. ita & hujus & illius singularia Erfurtenfia pro viribus succin- ctè sequentibus attingere lubet; & quidem agendum

SECT. I.

De Criminalibus Erfurtenfibz singularibus.

§. I.

Jurisdicctio ergò criminalis est potestas leges criminales san- Singularia Ju- ciendi, & in reos criminum judicandi & animadvertendi, dicii crimina- ac Jus gladii auditur: In hujus signum Reverendissimo & quidem ac Illustrissimo Domino Pro-Principi in diebus & actibus so- i. rat. punien- lennibus nostris gladius, in distinctionem gladii Imperialis, de tium, quo Dn. LVDWIG. in der Einleitung zur Söldn. Ball T. II. non evaginatus, praeferrri solet; atque quoad executionem à Principe Electore Mog. Domino nostro Clementissimo, Judicio suo Erfurtenfi provinciali clementissimè demandata v. Ordinat. Process. Erfurt. noviss. Tit. IV. §. 3. ibi. Ingleichen bleibet denen Gerichten die Erkänntniß und Bestrafung der Delin- quenten in allen peinlichen Sachen, welche entweder hier in der Stadt, Weichbilde oder auch auf dem Lande, in denen Voigtey, Dörffern, Küchenmeisterey und Aemtern vorkallen. Divinis enim præceptis nocentes puniri & innocentes defendi jubentur, cum ipsa justitiæ ratio id exigat, & salus Reipubl. vix alio fundamento nitatur, quam quod delicta non maneat impu- nita

nita L. 14. C. de Pen. Quapropter & hodie Chirurgi atque balneatores, juramento adstricti sunt, ut quoties vulneratus aliquis eorum cura se committat, statim id ad vulnerati Judicem durch Einschickung des Wundts Zedduls, deferant: & Fiscalis vi pralaudata Ordinat. Proc. Tit. II. §. 1. obstrictus est, ut in delicta inquirat, processum inquisitorium formet, nec hunc deferat, sed sententiam promoveat, & ut ea executioni mandetur, strenuus sit: quo cum ferè respondet *Instructio Vor die Voigte und neu-bestellte Ober-Heimbürger Art. VI. §. XIX.* Prætores enim pagani jurare tenentur: daß sie alles, was sie sehen, hören und erfahren möchten, so straffbahr, und insonderheit wieder die zehen Gebothe Gottes laufft, ohngeäunt anmelden, und sich davon weder Freund, noch Feindschafft, Gunst, Gabe, Geschenk, Haß, Reid, oder einige andere Ursach, nicht abhalten lassen sollen. vid. omnino infr. §. IX. in fin. n. 3. b.

§. II.

II. rat. LL. criminal. in specie.

Transimus nunc ad judicium pœnale ipsum, ubi primo spectantur personæ punientes & puniendæ: deinde pœnarum impositio & executio: in quibus nos breviores esse oportet, ne labor iste ultra id, quod par est, excrescat. Præx autem nostra hodierna criminalis Processui criminali communi & *Const. Crim. Carol. V.* cum in universum ferè respondeat: Ita brevitatis studio L. B. ad DD. hac de re commentatos: CARPZ. *Pr. Crim.* BRUNNEMANN. in *Pr. Civil. & Crim. LUDOVICI Einleitung zum Criminal-Process.* aliosque in *Const. Crim. Carol. V.* remitto: Nunc autem præprimis in considerationem nostram venit, nunquam satis laudandum EDICTVM DVELLICVM gravissimum, ab Eminentissimo ac Serenissimo Principe Electore ac Domino quondam Clementissimo, Domino FRANCISCO LUDOVICO, piissimæ memoriæ, sancitum, injurias, retorsiones, aggressiones, vindictas privatas, præprimis Duella omnis generis gravissimè prohibitorium, de dato Moguntia d. 28. Octobr. an. 1730.

1) Edicti Duellici.

§. III.

Ingressus.

Igitur sicuti summæ potestatis est pœnas definire, ita ejusdem est illas exercere, vel exercendi jus aliis committere.

v. Su-

v. *Supra §. I.* ita GROTIUS de *J. B. & P. Lib. II. c. 20.* rectè in-
 nuit: *Quod dicitur ratio, maleficium posse puniri, non autem quis*
punire debeat, nisi quod satis indicat natura, convenientissimum of-
se, ut id fiat ab eo, qui superior est. conf. *L. 1. ff. de offic. Praef.*
urb. L. 13. ff. de offic. Praesid. L. 1. ff. de off. ej. cui mand. Jurisd.
 quo manifestum, constitutus iudicis privatorum nemini
 semet vindicare, multò minus proprio ausu & autoritate pœ-
 nam ab aliquo sumere licere *L. 14. C. de Judic. L. 176. pr. ff. de*
R. J. vid. supr. c. 1. §. V. vindicta enim ob admissum delictum,
 administranda justitiæ & salutis publicæ causa à superiore in
 delinquentem publicè & legitime exercetur: unde intelligi
 potest, quod pœna differat à defensione, quæ est injuriæ infe-
 renda propulsatio, per *L. 3. ff. de J. & J. L. 45. §. 4. ff. ad L.*
Aquil. qua propter verba *L. 10. §. 6. ff. de Pen.* Non enim plaga
 efficit injuriam, sed contumelia, neque enim verberari liberis
 hominibus est grave, quamvis per se grave sit, sed id, quod
 per injuriam fit: & his concinnè sanè respondent. Ideo mo-
 deramen inculpatæ tutelæ omni pœna vacat; nam quod quis inculpatæ tu-
 telæ in pœ-
L. 3. ff. de J. & J. Idcirco, qui aggressorem, licet insania agi-
 tatum, aut in persona errantem, in dubio vitæ discrimine
 constitutus, occidit, in nullo peccasse videtur. *L. 2. §. 3. C. ad*
L. Corn. d. Sicar. cui simile est, quod in *Ordin. Crim. Carol. V.*
Art. 145. sancitum: *ibi: So einer in einer rechten erwiesenen*
Nothwehr, wieder seinen Willen, einen Unschuldigen mit Stichen,
Streich en, Würffen oder Schiessen, so Er den Nöthiger meinet,
treffen, und enleibet hat, der ist auch von peinlicher Straffe ent-
schuldiget. conf. *MATTH. BERLICH. P. IV. Concl. 10. n. 10. sqq.*
 quod & Eminentissimus ac Serenissimus Legislatoꝛ noster in
 prælaudato Edicto Duellico Clementissimè observat, cum
Art. III. statuit: *Worbey mir doch keinesweges gemeinet seynd,*
jemanden die von Gott und der Natur erlaubte abgündigste
ohnvermeidliche Defension zu Rettung seines Lebens, Gesund-
heit oder Gliedern, wie auch zu Abwendung der etwa nächst an-
drohenden Schlägen oder andern dergleichen injuriosen Thät-
lichkeiten (servato tamen moderamine inculpatæ tutelæ: oder

daß allenfalls dabey die geziemende Mäßigung beobachtet und keinesweges überschritten werde, die bevorstehende Gefahr auch nach Menschlichen Vermuthen anderer Gestalt nicht abgewendet noch verhütet werden könne) abzuschneiden, oder zu verhüten; Allermassen solche Roth>Wehr nicht allein in Göttlicher Heiliger Schrift, sondern auch in allen natürlichen und Böblicher Rechten bestens gegründet und zugelassen ist, und daher niemanden mit Zug verwehret werden kan. Quaeque Art. XV. repetita ibi: So seind Wir zwar wie oben gemeldet, nicht gemeint jemanden die natürliche Gegenwehr und unvermeidliche Rettung seines Lebens oder seiner Glieder, nach Beschaffenheit deren Umständen & cum debito moderamine inculpatae tutelae abzuschneiden, noch zu verhüten. Vim enim vi repellere omnes leges & omnia jura permittunt, & adversus periculum naturalis ratio se defendere dicitur L. 55. ff. de R. J. l. 4. ff. ad L. Aquil. ipsum etiam praeceptum: non occidit: defensionem sui comprehendit: sicut ergo se ipsum necat, qui se defendendo moderatè à periculo non liberat: ita & istud homicidium praepriis est prohibitum, cum, si cavendum, ne rei fiamus alieni sanguinis, summa quoque cura annitendum, ne vim non repellendo alios nostri sanguinis reos, & sic annitendo vitam, patientes & volentes proximum seu adversarium homicidiam faciamus. vid. OSIAND. ad Grot. Lib. II: c. I. §. 3. & Lib. III. c. 20. quod CICERO in Orat. pro Milon. §. 4. concinnè sanè seq. in modum profert: Est haec non scripta sed nata lex, quam non didicimus, accepimus, legimus: verum ex natura ipsa arripimus, hausimus, expressimus, ad quam non docti sed facti, non instituti sed imbuti sumus: ut si vita nostra in aliquas insidias, si in vim: si in tela, aut latronum, aut inimicorum incidisset, omnis honesta ratio esset expedienda salutis. Silent enim leges inter arma, nec se expectare jubent. cum ei, qui expectare velit, ante injusta poena luenda sit, quam justa repetenda. Quinimo nostri sanguinis proprii rei, & ut propriorum existeremus. vid. infr. §. V. h. conf. GROT. de J. B. & P. Lib. II. C. 1. §. 3. quem sequitur PUFENDORF. d. J. N. & G. Lib. II. c. 5. §. 5. modò limites sive moderamen inculpatae tutelae non excedantur. Id tantum hic

hic omittere non possumus: Famæ & honoris defensionem, ^{Quo modo rat.}
 cœteris paribus, permissam quidem esse, probari tamen non ^{defensionis}
 poterit, pœnam ordinariam cessare in eo, qui alium, ob atro- ^{pro famâ &}
 cissimam injuriam sibi illatam, occiderit. GROT. *d. l. §. 10.* ^{honore sanc-}
 Quodque EDICT. DVELLIC. *d. Art. III.* ita habet: Wie dann ^{tum.}
 auch, und damit das Point d'Honneur nicht gänzlich negligiret,
 und unsere Officiis ins besondere von dem Commercio und
 Umgang anderer in Ehr und Reputation stehenden rechtschaffenen
 Leuten nicht so gar ausgeschlossen seyn mögen selbige
 durchaus keine unnütze Händel, Zänckereyen, Schlägereyen und
 Duelle anfangen, und unternehmen, sondern solche auf alle mögliche
 Weise vermeiden sollen; daſerne sie aber, wie öfters zu geschehen
 pfleget, von andern Fremden, die nicht zugleich unsere Vasallen
 und Untertanen wären, aus übermäßigen Kitzel und Muthwillen,
 außer unsern Erz-Stift und Landen an ihren Ehren angegriffen,
 und also mit denenselben in Duelle gerathen würden, solchenfalls
 wird zwar bey dergleichen unvermeidlichen Rencontres und
 abgenöthigten Duellen, der Verbrecher nicht eigentlich als ein
 vorseklicher und gefährlicher Duellant, jedoch daſerne dabey
 eine Entleibung geschiehet, nach Gestalt deren Umständen, und
 ihme darbey zu schulden kommende Excessen, denen gemeinen
 Rechten gemäß, billig bestraffet, zumalen wir über vergossenes
 Menschen-Blut keinesweges dispensiren, sondern solches dem
 Rechtlichen Ausspruch lediglich überlassen wollen. conf. ORDIN.
 CRIM. CAROL. V. Art. 140. BLUMBACHER *in Observ. ad d. Art.*
140. n. 4. His tamen nequiquam injuriarum verbalium re-
 tortio præsidium aliquod querere & invenire potest: illis
 enim, qui privata autoritate satisfactionem sibi ipsi sumere
 antea perverse putarunt, *per Art. II. b.* obex positum &
 gravissimè sancitum: ibi: Sich niemand gelüsten lassen sollen,
 deßfalls eigenmächtige Satisfaction zu nehmen, noch Uns in das
 von Gott anvertrauete Rachs-Schwerdt zu greiffen. *vid. infr. §.*
VII. in fin.

§. IV.

Nostræ civitatis disciplina atque gravitas igitur, cum
 tanta sit, ut haud sciam, an cunctis gentibus anteponendam
 esse

Duelli histo-
ria,

esse jure dicam, cujus instituta & sanctiones omnes laudari facilius possunt, quam ad imitationem transferri: Ita aliarum sanctionum prae laudatum EDICT. DVELL. propius inspicendum. Supra cum *Cap. I. §. V.* exposuimus, quod Imperii Germanici tranquillitas, diffidationibus quamplurimis turbulentissima redita: ita genera Duellorum, quae à campis, ubi fieri assolent, campiones, aut germ. *das Faustrecht* dicuntur, in historiis plura occurrunt, quae tamen omnia in privata ac publica commodè dividi posse, existimamus: utraque vero, si causas spectes, iterum varia sunt: quando enim alter cum altero certamine congreditur, id vel ad ulciscendam injuriam, vel famam vindicandam, vel probandam innocentiam, videtur suscepisse. Quamvis vero nemo à moribus Christianis ita alienus sit, ut primi generis Duella legibus divinis repugnare dubitet: vid. *i. Epist. Petr. c. 3. v. 9.* attamen dum alterum indulsérunt magistratus Christiani, frustra circa primum eactiones fuisse, mirum non est. Qui malo huic consulere voluere, privatis interdictis, publica Duella, certis legibus permiserunt, ita scilicet, ut laesus causam magistratui, qui jus habeat instituendi Duella, denunciaret, hic citaret adversarium, utrosque etiam, ut in gratiam redirent, serio admoneret: quodsi vero omnis reconciliationis spes cessaret, tum demum copiam eis faceret ad unum ac alterum certamen ineundum; ita enim sanguini humano parci exillimabant, si unus succumberet, plurium averso concursu; tum etiam dextram autumabant, non virtute regi, sed Aufrea & Themide, i. e. divina justitia. Cum autem prudentiores animadvertent, haec singularia certamina esse, ad eruendam veritatem, fallacia & incerta, & non raro justiore partem succubuisse, vulgaris haec probatio interdicta fuit, tam per recentiores quam priscos canones, ut in *Decretal. de Purg. vulg.* & ibid. *de Cleric. duello certant. 2. qu. 5. cap. Consulisti* & *Cap. Monomachia*. Ita hunc modum religio Christiana abstulit, & Imperator MAXIMILIANVS I. una cum Statibus Imper. Germ. in Comitibus Wotmariensibus anno 1495. Sanctionem pragmaticam germ. *Land-Fried.* dict. promulgavit, quaeque postea vario

tio tempore repetita cum effectu: conf. PFEFFINGER. *in not. ad Vitriar. T. I. p. 381.* peruersis tamen haud fuit obex sufficiens, quo minus ab injuriis, diffidationibus & Duellis, Imperii sanctionibus vetitis, abstinere, quibus tamen Princeps, salutem populi pro suprema lege habens, Archi-Episcopus & Elector Mog. Celsissimus, Princeps ac Dominus noster quondam clementissimus, B.M. subuenit, & plenariam atque gravissimam medelam, per praelaudatum EDICT. DVELL. sanctissimum praestitit. Plura qui legere cupit de Duello, videat prolixam & satis accuratam *Dissert. CAJI DE RYMOHR. de Duello. Altorffii an. 1658. it. Dissert. MVLLERI. de vita ac necis jure circa se ipsum. hic Erford. 1730. sub praesid. Magnif. Consultiss. atq. ampliss. Dn. STRECKERI habitam.*

§. V.

Per Edictum Duellicum itaque saepius laudatum, hominum peruersa frangantur mores & *Art. I.* gravissimè sanciantur legimus: ne unus alterum, quisquis ille etiam sit, neque minis, neque factis offendat, sed proximum cum debita honore, pacificè & modestè ferat: Huc ergò etiam referenda sunt scommata, seu aculeata & tacite injuriosa dicta, scripta & facta, & mordaces: *die an Leib und an der Seele beissen mich* ten: morsus vocant: Germani heimliche Stiche, die nicht bluten, doch wehe thun. conf. Dn. HEINR. *Lincens commentat. jur. de Scommatib. Von Stichel. Reden.* nec non. Dn. THOMAS. *Dissert. de homicidio linguae.* Et si alicui nihilominus contingeret, ut dicto aliquo modo injurioso prohibito afficeretur, propria & sic privatâ autoritate eam nequaquam vindicare *Art. II. b.* multò minus Duellum inde aliquo modo suscipere, sed omnia superioribus, magistratui aut Judicio nim. denunciare debet, qui plenariam satisfactionem injuriato, ut ab injuriante, secundum praelaudatum EDICT. DVELL. fiat, ferio & semotâ omni morâ, curare tenetur: per *Art. IV. & Art. VI. b.*

§. VI.

Contravenientes autem EDICTO DVELL. & provocando, Duello licet non secuto, peccantes, honorum & officiorum, puni-
 III. rar, puni-
 endorum &
 rum) provocantis,

& a) certami- rum ipso facto jacturam sentiunt: conf. L. 8. pr. ff. de Pen-
 ne non secuto. insuperque multam spectabilem solvere obstricti sunt, aut
 per spatium duorum annorum carceri includuntur. Art. V. b.
 de pœna car- Et quamvis carcer, quatenus pro pœnæ specie accipitur, olim
 ceris, improbatu fuerit L. 8. § 9. ff. d. t. hodie tamen cessante
 verborum adminitione, carcere homines coërceri quotidiana-
 num & expressè sancitum ORD. CRIM. CAROL. V. art. 157.
 § 216. pr. vid. STRYCK. U. M. ff. de Custod. & exhibit. reor. §. 1.
 non nimium autem teter esse debet, ne pœnis carceris peri-
 matur captivus L. ult. C. de Custod. reor. neve is crucietur Ord.
 Cr. art. 11. vid. Dn. LUDOVICI Einleitung zum peinl. Pro-
 cess. c. II. §. 7. & CARPZ. Pr. Cr. qu. III. n. 50. sqq. § Part. III.
 qu. III. n. 65. & 66. Quodsi vero temerarius violator talis officia
 de multâ. publica haud teneret, omnium fructuum suorum vita-
 lium pars dimidia per duos annos ei publicatur, horumque
 dimidium fisco Electoris & alterum piis usibus addicere, pœnâ
 carceris prædicto modo haud remissâ. Sic & quondam vis
 privata publicatione tertiæ partis bonorum multabatur §. 8.
 J. de Publ. Judic. quæ pœnæ ratio æquissima, atque æqui-
 pollentem inducit pœnam inter opulentiores & mediocri-
 fortunæ homines arg. L. 6. ff. de his que ut indigni. L. ult. C. de mod.
 multâ. vid. MENCKEN. in addit. ad Struv. Jurispr. Lib. III. Tit.
 9. §. 2. undè rectè dicitur, quod pœna legis per Judicem mi-
 nuï vel mutari possit. SOCIN. Reg. 230. Quemadmodum vero
 omnis pœna commensuranda est delicto CARPZ. qu. 51. n. 50.
 qu. 54. n. 21. & qu. 102. n. 1. & 93. hujus enim qualitas ex illo
 cognosci debet MOLLER. Semestr. Lib. I. c. 37. n. 8. ita quilibet
 magistratus inferior secundum potestatem, quam in dictan-
 dis multis pro qualitate circumstantiarum easdem dicere,
 nec questus inhonestus quarere debet vid. KLOCK Vol. III.
 Conf. 158. n. 31. Qui vero non habet in ære, per biennium
 ad operas publicas condemnatus, luat in corpore vid. L. f. ff.
 de in jus voc. Præterea nec minimam satisfactionem, ratione
 injuriarum sibi illatarum, ullo modo impetrabit. Et si subal-
 ternus aliquis superiores suos provocare ausus sit, pœnæ sanc-
 citæ duplicantur, hæcque omnia vi Art. V. b.

§. VII.

§. VII.

Provocati autem partes sunt, ut in Duellum nequaquam ²⁾ Provocati, descendat, sed actum unâcum omnibus circumstantiis superioribus suis statim denunciât, atque ut satisfactio ei fiat, eos imploret: hi enim famam & honorem provocati tueri & servare tenentur, per *Art. VI. b.* Hodie igitur, uti quondam, Duelli detrectatio non est infamis: apud nos enim nec minima infamiæ macula inde contrahitur, cum privata injuriarum executio per leges expressè & severissimè est interdicta: quis ergo legibus non potius parere, quam obtentu vani honoris periculo simul pugnae ancipitis, legumque severitati sese velit exponere. Neque semper signum timiditatis est, cum alio quavis de causa in pugnam nolle descendere, vitæque & fortunarum discrimen temerè subire: cum aliæ longè tutiores, & vitio carentes dari queant occasiones, quibus quis fortitudinem suam queat ostendere: Neque cordatum vulgò vocabula debent movere, cum cujusve civis existimatio judicio Summi Imperantis legumque stet, cadatque, & in eo virtus sit, legibus velle parere, spreta inani malè ferriatorum hominum opinione. vid. PVENDORFF. in *diff. acad. Select. p. m. 182.* Quod si autem provocatus sancita negligeret, & in Duellum aliquo modo consentiret, & comparuerit: tunc, Duello licet haud secuto, provocatus ut provocans punietur *d. Art. §. Würde aber b.* Quinimo provocatus, si in juriis modò realibus modò verbalibus provocantem ad provocandum motus esset; huic quidem ulterior satisfactio denegabitur omnis, illi vero, cum in provocationem consentit, & ferro concurret, durior poena, gravior mulcta, & per tempus durans carcer, dictetur: per *Art. d. §. Woferne aber b.* Itaque nec minimum præsidium provocatus in *L. 38. §. 8. ff. ad L. Jul. de Adult.* quarere & invenire potest, hodie enim nobis justus ac intensus dolor, quem secundum *d. L.* temperare quidem difficillimum esse dicitur, & præsumendum illum, qui illo motus, non habuisse plenitudinem intellectus, cum metus etiam improvisus rectum judicium tollat & consilium deliberandi: nec amplius secundum *L. 14. §. 6. in f. ff. de bon. libertor.* igno-

scendum est ei, qui aliquem ulcisci voluit. vid. *Arr. II. V. VI. VII. & IIX. b.* fines iusti transgressus, nullâ excusatione dignatur; cum omnino sanus affectus suos exorbitantes temperare debet, ac potest. vid. *infr. §. XI. in f. Illustr.* Dn. DE WERNHER. *Observat. Forens. Vol. II. P. 3. Obs. 150. p. m. 437.* Provocationes autem ad Duellum vi EDICTI DVELL. nostri deo infamiâ aliisque gravissimis pœnis vindicantur, ne pluribus impunè audentibus, sæpius succedant exitialia illa facinora, quæ postmodum nullâ pœnâ reparari possunt L. 5. C. *in quib. caus. in integr. restit. necesse non est*, melius quippe est in tempore occurrere, quam post exitum vindicare L. 1. C. *Quand. liceat unic. sine Judic.* ibi: *mortem quam mirabatur* L. 4. C. *ad L. Cornel. de Sicar.* ibi: *melius est his occurrere & mederi, quam injuriâ acceptâ vindictam perquirere.* Nec nobis regula juris alias tritissima ut obstant ferit: *Scienti & volenti non fieri injuriam* L. 27. *de R. J. L. 1. §. 5. in f. ff. de Injur.* res enim mali exempli, publicam lædens disciplinam, etiam delinquentium consensum in pœnam non tollit: quam ob causam stuprum, quamvis inter consentientes commissum peræque punitur: præsertim si consensus sit de re, quæ extra consentientis est potestatem: ut si quis semet interfici velit & jubeat, interfector æque ac si nolentem trucidaverit, delicti reus erit, sicuti & is, qui sibi ipsi violentas affert manus, graviter delinquit, nemo enim corporis membrorum suorum est dominus: Aliter tamen ferēs habet in re pecuniaria L. 48. §. 2. ff. *de Furt.*

§. IIX.

Homicidium
pœnâ mortis
coercetur, &
cur.

Ex delictis itaque, quæ privatorum lædunt statum & publicum evertunt, nullum cum gravius sit homicidio, quod irreparabilem vitæ jacturam affert, ita & Lex Cornelia de Sicariis non solum homicidas doli mali convictos ultore ferro prosequitur L. 7. ff. *ad L. Cornel. de Sicar.* & CONSTITUTIO CRIM. CAROL. V. *art. 137.* illos capitali mortis pœnâ punit, benè etiam nostrum EDICTVM DVELLIC. *Art. III. in f. & Art. XV. in f. b.* sine ulla dispensatione eorum caput afficit. Idque evidentissimam atque paratissimam & demonstrationem & executionem pœnæ habet, ut *Genes. 9. v. 6. sancitum: Qui sanguinem hominis effuderit, ejus sanguis vicissim effundatur:*
niti-

nititur enim talionis lege, quæ ad æqualitatem inter læsum & lædentem servandam aptissima: nam secundum eam factum culpæ, factæ pœnæ exæquatur, & tantum mali imponitur illi, quantum ipse aliis intulerat: Hinc promanant sequentia, naturalibus æqualitatis principiis consentanea præcepta. *Sicuti fratri suo fecit, ita facies ei: Deut. 19, v. 19. Quæ mensura mensuraveritis, mensurabitur vobis. Matth. 7, v. 2. Quod ipse fecit, expectet. L. 3. C. de Episc. aud. § in Novell. 142. ubi: de Castratoribus dicitur: Idem hoc, quod aliis fecerunt & ipsi patiantur: Cum jus veniam delinquentibus dandi, quod vulgò jus aggratiandi vocant. vid. § XVI. b. ad pœnam jure humano sancitam restringi debet, neque ad pœnas jure divino universali constitutas pertinet; in his enim Principi æquè ac privato, sola obsequendi gloria relicta est: hujus generis pœna est imprimis capitalis illa, quam Deus in dolosos homicidas executioni mandari jussit: Propterea in sæpius laudato EDICTO DV-ELL. Art. VII. porro gravissimè sancitum.*

§. IX.

Quod si quis Duellum & certamen, sancita negligendo, subit, & gladio vel sclopeto differentias finire, audeat: tunc I. homicidio non secuto: honoratiores ad carceres: humiles vero seu plebeji ad operas publicas biennales, propriis suis sumptibus ut alantur, ademtis illis dignitatibus, officiis & honoribus, insuperque ad multam circumstantiis conformem, condemnantur, salvâ tamen libertate. Carcer enim vel opus publicum, quo quis ad laborandum adstringitur, libertatem non adimit: L. 28. §. 1. ff. de Pœn. Et conatus hic pro facto accipitur L. 7. ff. ad L. Corn. de Sicar. jct. L. 38. §. 1. ff. de Pœn. Sic lex Cornelia ultore ferro etiam eos persequabatur, qui hominis occidendi causa cum telo ambulabant §. 1. ff. de Publ. Judic. L. 16. §. 8 ff. de Pœn. conf. GROT. J. B. & P. Lib. II, c. 20. n. 39. Dolus enim ad actum externum procedens, & injuriæ destinatio pœnæ obnoxia redditur, quæ arbitrio Judicis relinquenda est, qui conatum distinguet, secundum operationes agentis, pro ut plus vel minus factum, major vel minor dolus fuerit, is quoque considerabit, cur reus cœptum

2.) Duello suscepto: & Homicidio non perpetrato: hujus pœna.

non perferat, spontene & poenitentia ductus, an impeticus. vid. JVL. CLAR. Pr. Crim. qu. 92. per tot. & Dissert. Dn. JOH. GOTTL. GRAFF. de Pena Crimini imperfecti seu Conatus in Criminalibus, sub Praesid. Magnif. Dr. Fenzlii A. 1730. hic habit.

B.) uno necato, hujus poena.

homicidae poena: ad lethalityatem vulner. & personas respicitur.

II. Uno Duellantium necato: hujus cadaver, si sit persona 1.) Nobilis vel officiis haud vulgaribus fulgens, in loco Duelli perpetrati vel alio inhonesto terrae mandatur. 2.) Humilis in aliorum terrorem suspenditur, vel ad minimum in loco furcae per carnificem foditur, vi Art. VII. pr. b. quò cum respondet C. 1. X. de Torneament & MANDAT. DVELL. SAXON. de an. 1712. §. 39. homicida vero, sin Duellantem nefarie trucidaverit, per vulnus, per se, A.) & absolutè lethale, quod sc. simpliciter ac necessario mortem infert, quodque omnem medelam respuit, & brevi temporis spacio vitam adimit. vid. FARINAC. JC. & PAUL. ZACHAR. in quæst. Medic. legal. V. t. 2. qu. 2. §. 6. CARPZ. Pr. Cr. P. I. qu. 26. BERGER. Jurispr. Elekt. Crim. mbr. 3. §. 5. p. 94. & p. 274. aut per vulnus ut plurimum lethale, quod quidem sanari potest, sed non nisi magna cum difficultate, quod & plus ad mortem, quam ad evasionem tendit. FARINAC. quæst. Crim. 127. Part. I. ibique all. CARPZ. qu. Cr. 26. n. 7. aut a.) deprehenditur, & a.) honoratior honorum suorum omnium ipso facto jacturam sentit, & processu desuper formato, gladius illius frangitur, capite plectitur, ejusque cadaver in loco supplicii sepelitur. B.) Vilioris conditionis: per processum summarissimum condemnatur, laqueo suspenditur, & in vespera cadaver illius per carnificem & in loco supplicii terrae mandatur. B.) Non per se, sed per accidens lethale, quo vulnerati communiter reconvalescunt: poena carceris vel operis publici in annos quosdam prolongatur, & cadaver perempti, respectu personarum habito, vel in loco abjecto, semoto omni strepitu per vespillones, vel in loco inhonesto, ubi alias cadavera brutorum projiciuntur, per carnificem, asininâ seu ut dicitur caninâ sepulturâ foditur d. Art. VII. §. Der Thâter hingegen b. Aut C.) fuga salutem quaerit, nec edictali citationi comparet, homicidae effigies per carnificem furcae affigitur; Nullo vero Duellantium necato, eorum

eorum nomina tamdiu patibulo necluntur, & citius cum re-
stitutione honoris non refiguntur, donec comparuerint, &
promeritam passi fuerint pœnam; neque per fugam & absen-
tiam talem, delicto & pœnæ sancitæ præscribitur, etiamsi
sit extraneus aut alienæ jurisdictioni subiectus, insuper &
bona illorum hic sita, fisco Electoris Mogunt. cedunt: per
Art. IIX. § XIII. b.

III. Mutuis & alternis si Duellantes faucient vulneribus, C.) *ambobus*
& necatis Duello duellantibus ambobus: Cadavera eorum necatis: hu-
secundum qualitatem personarum, vel in loco inhonesto vel *ius pœnæ.*
infra furcam, per carnifem, humo absconduntur: *d. Art. VII.*

§. Daferne aber b. quæ pœnæ, licet extra territorium vel in
confiniis perpetrentur Duella, eodem modo, uti dictum, excu-
tioni mandantur *d. Art. IIX. b.* Imo & illi, qui delinquen-
tem ope vel consilio abscondunt, secundum circumstantias
multâ vel pœnâ corporali aut vitæ *d. Art. in f.* nec non
Duellum vel directè vel indirectè mandantes & spectatores,
eâdem, quâ Duellantes, afficiuntur pœnâ. *Art. IX. X. § XI. b.*
conf. L. 11. §. 3. ff. de Injur. L. 16 pr. ff. de Pœn. L. 169. ff. de R. J. L. 5. C. de
Accusat. & inscript. Idque merito: quia mandantes delinquant
in se, in adversarium, & in eum, qui per delictum læsus est, ut
loquitur PROSP. FARINAC. *Oper. Crim. P. V. qd. 135. n. 6.* idem
obtinere in illis, qui opem & auxilium sibi invicem tulerunt,
sive manum ad factum simul admoverunt *arg. Ord. Crim. Art.*
148. vid. NOV. 143. pr. Quò vero pacto illi, qui delictum
cognoverunt, puniendi sint, nec prohibere facinus? quæri-
tur: & resp. tempora distinguenda sunt: nam qui scit Duellum
committendum, dum facinus præveniri & prohiberi po-
test, nec manifestat, pro ratione culpæ, arbitriam meren-
tur pœnam. *ORD. CRIM. art. 177.*

Quò autem vulne-
rum qualitas eò certius dijudicari possit, ita sectio & inspe-
ctio cadaveris, uti in omnibus delictis facti permanentis, &
in homicidio quam maximè necessaria est, licet vulneratus in
continenti animam efflaverit: quoniam non una solet esse
mortis causa, & sæpe spirituum vitalium suffocatio, vel etiam
ulcus internum, casu ruptum, concurrere potest, cujus certi-
tudo

De illis qui
moraliter con-
currunt: eo-
rumque pœ-
nis.

sectio & in-
spectio cada-
veris necessa-
ria.

tudo vix absque sectione & inspectione dijudicari potest.
STRUY. *Obs. Cr. Lib. X. c. 8. obs. II.* STRYCK. *tr. de Jur. Senf. I. c. 2. n. 18.*

§. X.

Distinctio rat.
personarum
puniendarum
explanatur.

Per transennam quasi hic addo, quod hodiernis moribus non adeo magna observetur in irrogandis poenis differentia personarum, quarum gratia capitales poenae vix variantur, uti secundum LL. Rom. Honestiores enim sive in gradu aliquo positi ob dignitatis respectum plerumque deportantur, ubi humiliores sive sordidiores capite plectuntur. *arg. L. 28. §. 9. ff. de Pen.* aut in metallum vel opus publicum damnantur *L. 4. §. 1. & L. f. §. 1. ff. de Incend. ruin. & nausr. L. 6. pr. vers. Pena. ff. de extraord. Crim. L. 6. ff. ad L. Jul. Pecul.* Sic & secundum L. Cornel. homicidae honestiore loco positi, capite poenas non dabant, sed in insulam deportabantur *L. 3. §. 5. ff. ad L. Corn. de Sicar.* nisi quod hodie in irrogandi forte modo vel gradu aliqua observetur differentia, nimirum ubi honestiores gladio puniuntur, ibi humiliores suspenduntur, nam homines nobiles non patiuntur istas viles poenas, *conf. L. 28. ff. de Pen.* licet ii gravius delinquant, qui in officio aliquo constituti, & ad perpetranda scelera eo abutuntur vel contra officium atque dignitatem sibi commissam e diametro peccant: In his enim tanto gravius vindicandum est, quando majori praerminent dignitate. *verb. e. cum quidam 12. de Jure jurand. ubi: BALDVS. Licet magnates de consuetudine non suspendantur furca: tamen hoc fallit, si committunt prodicionem, nam tunc debent suspendi in altioribus furcis.* hinc illud servatoris nostri *LVCÆ c. 12. v. 47. Servus qui cognovit voluntatem Domini sui & non fecit secundum eam. plagis vapulabit multis.* Distinctio enim ex delicto est, uti jam dum apud veteres Germanos invaluit. *vid. TACIT. de M. G. c. 12.*

§. XI.

Injuriae tam
verbales quam
reales quomodo
puniendae.

Omnes igitur Injuriae tam verbales, quibus adduntur & minis factae *vid. §. V. supr. b.* quam reales, severissimè, illae scilicet secundum circumstantiarum qualitates, per solennem deprecationem, vel oretenus ad palinodiam, vel in scriptis, publi-

publicè peragenda, per remotionem ab officiis, multam, carceres, operas publicas, vel relegationem, & si nobilis aut officiatuſ militaris ſit ſubalternus, per gladii portandi prohibitionem: hæ vero, ſi in calore rixæ perficiuntur, per carceres vel operas publicas ſemelſtrales: ſi ex procerſi inferuntur, per pœnam, niſi multa pro dimidietate ſolvatur, carceris vel operarum publicarum duplicatam, & ſic annalem & reſp. biennem vindicantur, inſuperque injuriants ad eandem injurias ſibi inferendas offerre tenetur injuriato, & publicè conteſtari, ſe in conſulto & brutali modo facta injurioſa perfeciſſe *Art. XII. b.* ibi: Vorhero aber, ehe und bevor der Beleidiger ins Gefängniß gebracht wird, ſoll derſelbe ſchuldig ſeyn, ſich in Gegenwart einiger vornehmen Perſonen zu Empfangung gleicher Schläg, und Injurien von dem Beleidigten zu offeriren, darneben auch ſchriftlich und mündlich ſich erklären, daß Er unbeſonnener und brutaler Weiſe loſgeſchlagen habe, mit Bitte, der Beleidigte möchte Ihm Chriſtlich verzeihen, und das paſſirte vergeſſen, dabey auch wegen ſolcher eigenmächtig genommenen Satisfaction keine Reparation weiter zu hoffen haben. Et quamvis gravis ira, quæ ipſa pars læſa provocatur *L. 14. §. 6. ff. de bon. libert.* quæ in LL. juſtus dolor dicitur, pœnam leniat. *L. 1. §. ff. ad L. Corn. de Sicar.* quod & de in conſulto calore *L. 48. ff. de R. J.* dicitur, cum animi judicium debilitet; his LL. tamen Romanis per ſæpius laudatum *EDICT. DVELL. Art. XII.* ſaluberrimè ſanè derogatum, vi cujus omne vindictæ genus, quod ſive per injuriarum actiones *Art. XIV. b.* & retortiones *Art. XII. §.* Daſerne es aber & §. Falls es aber *b.* ſive per Duella ſuſcipitur. vid. *Art. V. VI. VII. §. VIII. b.* iniquum injuſtumque declaratum eſt, quo cum reſpondet *ORD. CRIM. Art. 137.* jura inſuper civilia illum, qui aliquem non defendendi ſed ulciſcendi animo interficit, à pœna ordinaria haud liberant *L. 45. §. 4. ibiq. Gl. §. L. 52. §. 1. ff. ad L. Aquil. L. un. & ibi BALD. n. ult. C. de emend. Serv.* niſi quod juſtus dolor in continenti ultionem quodammodo admittat, & ita à ſupplicio liberet, vel patrem, qui filiam, vel maritum, qui uxorem in adulterio deprehenſam occidit *L. 20. 24. §. 38. §. 8. ff. §. L.*

F

4, C.

4. C. ad L. Jul. de Adult. L. 1. §. f. ff. ad L. Cornel. de Sicar. item cum foemina violentem pudicitiae aggressorem, vel aliquis latronem interficit. L. 1. ibiq. Gl. C. Quid. lic. unic. sine Jud. se vindic. conf. SALICET. ad L. 4. n. 18. ad L. Jul. de Adult. quem enim repens dolor in facinus non praemeditatum stimulaverit, hic saltem mitius extra ordinem puniendus videtur: est quippe quidam dolor ita acerbis atque vehemens, ut vix à constantissimis coërceri possit: *Sin autem* (sunt verba L. §. pr. ff. ad L. Aquil.) *cum posset apprehendere, maluit occidere, magis est, ut injuria fecisse videatur, ergo* *¶* *Cornelia tenebitur, ibi* GLOSSA *injuria i. e. dolo* *¶* *non jure.*

§. XII.

Cautio, ne aggressiones & Duella suscipiantur, est inter alia prohibitio armorum circumscripta.

Ut tandem aggressionibus quam plurimis & vi privatae obex aliquis ponatur: ita arma nobis amplius in promiscuo hodie non sunt, sed portatio gladiorum & cultrorum venaticorum: Couteau de chasse: ut dicuntur: ut honoris haud vulgaris signa, mercatorum institoribus & opificum discipulis, vid *Imper. Ordin. Opif. noviss. hic Erfurti d. 9. Nov. 1731. public. Art. IX. §. Ueberdieses.* nec non ceteris Magnatum, Ministrorum & Dominorum famulis & servis, imo & Dicasteriorum Pedellis saluberrime sanè interdicta est, *Art. XVII. b.* ad securitatem quippe parentium pertinet, ne licentia portandorum armorum audaciam in iis excitet, & inter tumultuos visa arma cupidinem sui moveant, & occasionem suggerant saepe turbatarum: Sic & jamdum quondam ratione suae conditionis ab armorum gestatione arceantur mercatores, de quibus habetur expressa CONSTITVTIO IMP. FRIDER. *Lib. II. F. 27. de Pace tenend. §. 5. ibi: Mercator negotiandi causa per provinciam pertransiens, gladium suum suae sella alliget, vel super vehiculum suum ponat: non, ut quem ladat innocentem, sed ut a pradone se defendat.* Sed quidquid ejus sit, hinc ferè per consuetudinem discessum, quae, ut in aliis, ita & in his plurimum valet: De reliquis artificibus, manuariis, eorumque famulis, non puto quenquam dabiturum, quin & ab antiquo, ab armorum gestatione, si maxime ut dignitatis insigne habeantur, jure civili arceantur. *vid. L. 6. C. de dignit. & de rusticis sciendum, si pra-*

si præcepta juris consulamus, quod ad hos in specie pertineat exarmatio, non tantum vi *L. un. C. ut armor. usus* sed etiam *all. II. F. 27. de Pace tenend. §. 5.* ibi hæc verba: *Si quis rusticus arma vel lanceam portaverit, vel gladium: Judex, in cujus potestate repertus fuerit, vel arma tollat, vel viginti solidos pro ipsis recipiat a rustico* Hodie tamen mercatores, artifices & opifices, ut cives, armati & honorati nobis incedunt. *conf. GALL. Tr. de Pace public. §. ej. violat.*

§. XIII.

Hactenus ratione personarum punientium & puniendo-²) *Edi&. contra furios ferar. sancit.* Edicti DVELLICI consideravimus: nunc paucis etiam MANDATVM **wieder die Wildpreß Diebe** de *Do. 1731.* clementissimum ac gravissimum paucis perpendimus. Et licet fera ex permissione naturali sint communes, illa tamen communio desit, postquam lex civilis politicis ex rationibus circa illam libertatem aliter statuit. *GROT. de J. B. & P. Lib. II. c. 2. §. 5. Dn. a SECKENDORFF. in Teutschen Fürstent Staat P. III. c. 3. Regal. §to §. 4.* hinc mirum non est, ratione ferarum hodie verum furtum committi posse, qua de causa in prelaudato EDICTO sancitum legimus: quod denunciationi venatoris, qui fide sua & juramento asserit, se in sylvis quendam cum armis suspectum conspexisse, plena fides tribuenda sit, & reus, licet in negativa perseveret, defensus, nec innocentiam probatam, pro ratione circumstantiarum coercetur, vi *Art. I. b.* nimirum: Si quis armis suspectus in sylvis versatus, & primitus deprehensus, multam centum Florenorum, & si feram furtim necaverit, præterea etiam fera estimationem solvere teneatur: Sin reus non habeat in are, per operas publicas luat in corpore: *Art. II. b.* In facto dicto furtivo secunda vice deprehensus, secundum *CONSTITVT. ELECT. MOGUNT. piiff. mem. de dat. Wien d. 8. Septembr. 1731.* & noviss. de public. *Escrutib, d. 27. Jun. 1732.* exasperatam, ad numellas condemnatus, præstita Urpheda in perpetuum relegatur, & reversus, secundum *CONST. CRIM. CAROL. V.* plectitur. *Art. III. b.* quid quod magis & illi, qui in furto hoc ferarum opem & auxilium ferunt, sive manum

ad factum admoverunt, & in genere receptores, sine quibus nemo diu latere potest, L. 1. ff. de Recept. L. 13. ff. de Offic. Praesid. pari ac mandatarii poenâ corripuntur, imo consideratis circumstantiis, exasperatâ: Art. V. b. hinc, hunc in finem, sub mediâ capitis diminutionis poenâ, amissionis scil. juris civitatis & societatis, lorariis, hospitibus & Judæis injunctum, ne pelles à personis, quæ attestatum desuper fide dignum exhibere haud queunt, emant, aut alio modo vel titulo accipiant, sed suspectum statim denuncient: & hoc casu decem Floren. in præmium lucrantur. Art. VI. b. Imo & illi qui volucres sive perdices, majores sive minores ut dicunt, feras, sclopetis vel laqueis vel alio modo capiunt, aut saltem pullos abscondunt, vel nidos destruunt, pro ratione circumstantiarum quinquaginta aut XXV. Floren. in multam solvere, aut per semelre spacium in operibus publicis laborare tenentur Art. VII. IX. & IX. b. quæ in dicta CONSTITVTIONE exasperata ad centum Floren. extensa. Prælaudatæ tamen sanctiones poenales subditos & cives Erfurteneses haud stringunt, modo in agris urbanis seu Weichbildii determinatis, minorem tantum venationem, post diem Bartholomæi, eamque per sex menses exerceant. vid. Recept. Execut. de dato Erfurt. an. 1667. §. 8. Ferarum autem minorum der Nieder-Jagd: conditionis nobis sunt: Die Hasen, Dachsen, Feld- oder Reb-Hüner, Schnepffen, Enten, und dergleichen Wasser-Vögel it. Wilde Tauben, Drosseln, Grammets-Vögel, Lerchen, Wachteln, & feræ rapaces, Habichte, Geeyer, Keiger und Eulen. ic. ab hac distincta est: Die hohe Jagd, quorsum feræ majores: Das hohe Wildpret: pertinet: als Hirsche, Wilde-Schweine, Rehe, Bähren, Trappen, Basanen, Auerhanen, Hasels-Hüner ic. v. Perillustr. à SECKENDORFF. c. 1. quamvis & volatilia ut Trappen, Basanen, Auerhanen, à civibus nostris etiam capi vel venari possint, modò Reverendissimo & Illustrissimo Pro-Principi nostro gratiosissimo mittantur: Wofür das Schieß-Geld den Bürger gerechet wird.

§. XIV.

IV. rat. Praxis
crim.

Et tantum de personis specialibus nostris LL. puniendis: restaret, ut de praxi criminali, poenarum scil. impositione & execu-

executione quoque tractem; sed cum de eò à DD. sparsim actum fuerit, illud solummodo hic notare volui: quod pœna imponatur per damnationem, quam causæ cognitio præcedit, quæ legitimo processu criminali inquisitorio vel denunciatorio hodie peragitur: & Judices tam in præparatione processus, quam in progressu cautè agere jubentur, ne vel inquisitione, vel apprehensione, custodiâ, examine, aut aliis iniuriis cum reo procedatur, vid. ORD. CRIM. CAROL. v. art. 218. §. Item daß durch. imprimis vero delictum luce meridianâ clarius probandum L. f. C. de Probat. L. 16. C. de Pen. aut reus convincendus est, antequam condemnetur: Reo itaque vel testibus vel instrumentis aliisve idoneis probandi modis convicto, nec per torturam ipsius rei confessionem elici necesse est, ut in *all. Ordin. Cr. art. 69.* expresse dispositum legitimus: ibi: So beklagte nach genugsamer Beweisung noch nicht bekennen wolte, soll ihm angezeigt werden, daß Er der Missethat überwiesen seye, ob man dadurch sein Bekänntniß desto eher erlangen könnte: Ob Er aber dennoch darüber nochmalts nicht bekennen wolte, soll Er nichts desto weniger der beweiseten Missethat nach, ohne einziige Peinliche Frage verurtheilet werden. vid. etiam MANDAT. ELECT. MOG. Wieder die Bildpratts Diebe n. 1. ibi. Dennoch ohne erforderliche dessen selbst. Geständniß. conf. DISSERT. DR. LENTIN. de eo quod circa reum ex præsumtionibus convincendum & condemnandum jussum est. hic Erf. d. XI. Octobr. 1732. habit. Tortura enim tantum adhibetur, ut Judici de veritate delicti constare possit, quæ non dum manifesta est. RICHTER. Part. III. dec. 3. est quippe tortura medium veritatis indagandæ in factum extremum, extraordinarium, à quo tanquam duro & fallaci quodammodo, dicitur enim res fragilis & periculosa, cui fides non semper, nec tamen nunquam habenda L. 1. §. 23. ff. de Quæst. & toties est abstrahendum, quoties adest convincendi reum ordinarium L. 8. ff. ibid. TABOR. de tortura. c. 5. n. 47. sqq. ac non nisi in delictis atrocibus & atrocissimis, quæ & atrocem & atrocissimam merentur pœnam, adhibetur. C. 1. X. Depos. jct. L. 23. §. 4. ff. ad L. Aquil. L. 8. ff. de Quæst. CARPZ. P. III. qv. 119. n. 3.

§ 7. LAUTERBACH. Colleg. Pract. Lib. 48. Tit. 18. n. 49. DE LYNKER. Resp. 159. Vol. I.

§. XV.

V. rat. execut.
Sententia criminal.

Crimine itaque ritè probato, reoque aut confesso aut convicto, juxta *Ordin. Crim. Carol. V. art. 22.* ibi. Dann soll jemand zu peinlicher Straffe verurtheilt werden, das muß aus eigenen Bekennen oder Beweisung beschehen. vid. VIGEL ad h. l. ad damnationem proceditur, qua quoad conditionem & jura rei statim effectum suum habet. L. 2. §. 1. & L. 10. §. 1. ff. de Pen. & regulariter sine mora executioni mandari debet, quoniam ultio differenda non est, ne spacium detur criminosis poenas evitandi L. 18. C. de Pen. L. 1. & 5. C. de Custod. reor. & damnatus, qui nobis testamenti factionem retinet, publicatâ ei sententiâ capitali, triduo ante supplicium in conclave separatam haud obscurum deducitur, mors imminens indicatur, & minister ecclesie ei adjungitur, quo se se piè ad mortem preparare possit. ORD. CR. art. 79. per quos dies & ei poculum hilaritatis, ita tamen ne inebrietur, porrigitur & illi lautiores cibi offeruntur, quod auditur: die Henckers-Mahlszeit. Die executionis instante in curia conclavi judiciali separato, versus statuam vindicis, quam vulgò Rolandinam credunt, vid. Du. GVDEN. Hist. Erfurt. pag. 68. (Statua enim Rolandina non à Rolando Turpini filio, sed à Rügen & Land: dicta. vid. RHET. de stat. Roland. c. 1.) judicium criminale publicè exercetur: Es wird das Hoch-Noth-Peinliche Hals-Gericht gehalten. Delinquente civibus armatis & lictoribus adducto, species facti cum sententia capitali denuò ei prælegitur & publicatur, baculus colore albus à Judicii Voigteto frangitur, ORD. CR. art. 96. jct. art. 82. & 87. carnifici, ad sententiam exequendam traditur, ligatur, & à dicto Judicii Voigteto, Duumviris. v. ORD. DVVMVIR. Tit. 56. Capitaneo civico, unacum civibus armatis, lictoribus & carnifice ad locum supplicii trahitur, & in hac via tremenda poculum hilaritatis, si velit, tandem ei modicè porrigitur, ut eò facilis animi motorem, propter instantem mortis horam, remittat, jussu Regis LAMVEL Prov. c. 31. v. 6. & 7. Gebet sta. & Getrân-
de

Es denen, die da umkommen sollen, und den Wein den betrüb-
ten Seelen, daß sie trincken und ihres Elendes vergessen, und ihres
Unglücks nicht mehr gedencken. vid. MARC. XV. v. 23. Abomi-
nandus tamen est abusus, ubi mens nimio vino gravata, coele-
stia ne quidem cogitare valet, quod & ipsa CONST. CR. art.
79. Und ihm in den Ausführen und sonst nicht viel zu trincken ge-
ben, dadurch seine Vernunft gemindert werde: innuit; & tan-
dem à Clericis ad mortem preparatus ORD. CRIM. art. 102.
animatorum quippe major quam corporum ratio habenda est,
N. 115. c. 3. §. 14. publicè, ad evitandam nimirum injuriæ suspi-
cionem, & ad spargendum in plures terrorem, pro modo, ut
in sententia præscriptum, plectitur. arg. L. 8. §. 1. ff. de Poen.
Executione ritè peractâ Voigtetus Judicii ad interrogationem
carnificis: Herr Richter habe ich recht gerichtet? respondere solet:
Du hast recht gerichtet: was Urthel und Recht mit sich bracht hat.
Vid. ORD. CRIM. art. 98.

§. XVI.

Hûc usque de pœnarum constitutione, impositione & VI. rat. aggra-
tationis.
executione: reliquum est, ut de earum dissolutione, quæ fit
veniâ ac remissione paucis agamus. Est autem remissio de-
bitæ pœnæ condonatio: nemo vero pœnam remittere potest,
nisi qui jus eandem sancienti habet, nimirum ubique summa
potestas. Quamobrem hoc jus inter Majestatis jura sive re-
galia rectè refertur, quod hodie, ut & multa alia Majestatis
jura cum S. T. ad Principem Electorem Mog. ab antiquo tran-
sist, qui delictorum gratiam facere potest. conf. R. A. Spir. de
an. 1626. §. Es soll sich auch. LIMNÆVVS in J. Publ. IV. c. 8.
n. 268. pœnam vel remittendo vel mitigando: Gnade für
Recht gehen lassen. vid. BESOLD. Cl. I. Diss. Polit. 3. th. 4. ita
tamen, ne legum auctoritas impunitate resolvatur, aliique de
iniquitate queri possint: publicè enim interest, pœnas non
facilè remitti L. 14. C. de Pen. Judicia quippe publica ad
totius civitatis salutem comparata sunt, ut innocentie
præsidio sint, malis terrori, ut delicta puniantur, & alii
exemplo commonefacti similibus flagitiis abstineant. L. 13. ff.
de offic. Præs. ideo in sententiis poni solet: zu Straff der Mis-
serthat

sethat, und andern zur Abscheu. An autem Princeps poenam homicidii capitalem remittere possit, tenendum esse putamus: quod quidem ratione homicidii culpofi & casualis affirmativa procedat: ratione dolosi autem omnino negativa: Nam licet tam jure naturali quam divino positivo universali optimè defendi possit: Principi competere jus dispensandi in homicidio doloso. vid. Dn. THOMAS. *Dissert. De jure aggrandi Principis Evang. circa homicidium dolosum.* ob præceptum tamen divinum positivum universale, *Genes. IX. v. 6. Quicumque sanguinem hominis fudit, ipsius etiam sanguis fundetur per hominem.* quoad præxim quilibet Princeps conscientiosus etiam hæsitabit, & tutissimam eliget viam, si à dispensatione in ejusmodi casu absteineat: vid. *supr. §. IIX. b.* quibus quoque Eminentissimus ac Serenissimus Legislator, piissimæ memoriæ in sæpius laudato EDICTO DYELL. *Art. III. verb. zumahlen Wie über vergossenes Menschen-Blut keine Wege dispensiren, sondern solches dem Richterlichen Ausspruch lediglich überlassen wollen.* clementissimè consentit.

SECT. II.

De Civilibus Erfurti singularibus.

Singularia civilia Erfurt.

Virtus civilis, cum sit prudentia rectè consultandi de iis, quæ Reipubl. sunt, NOLD. *de Stat. nob. civ. c. 3. n. 85.* ita moderna Jurisdictio ex cujuscunque loci consuetudinibus & ordinationibus petenda & dijudicanda, conf. Dn. THOMAS. *Diss. de Jurisdic. & Magistr. differentia secund. mores Germ. & Statutis omissa in dispositione juris communis manent, L. 6. ff. de condic. caus. dar. & quod statuta non dicunt nec nostrum est dicere, neque per subaudita vel tacitè intellecta supponendum STRVV. c. n. Muller. in S. J. Civ. Exerc. II. p. m. 90. th. 43. d.* Nec jus Romanum, licet Secul. XV. in Germanicis foris Invaluerat, juri patrio virtute propriâ derogat, & sic, qua huic contrarium, non est attendendum, nisi usu contrario juvari probetur, alioquin jus domesticum vigere præsumitur. v. Dn. BERGER. *Oecon. Jur. p. m. 34. & Supr. Proem.* Ita singularia nostra

nostra, quæ ratione personarum vel causarum contra vel præter jus commune ex singulari causa statuta, in considerationem nostram veniunt.

TITVL. I.

De Successionibus ab intestato.

§. I.

JAm videamus, quid ratione casuum successionum ab intestato in statutis nostris noviss. singulariter sancitum; non quidem quatenus juri Cæsareo, in subsidium & hic recepto, casibus non dum decisis, convenit, sed quatenus illud jure nostro Provinciali introductum, normatum & promulgatum est: Quod autem statutum modum succedendi à jure civili ordinatum immutare possit, vel testantium voluntates restringere, eisque quosdam terminos præscribere, denuò moneo vid. PROEM. b. Ab intestato autem succedere nobis est successio legalis, quando deficiente prospectioe hominis ex LL. Provincialibus nostris & in subsidium Romanis succeditur. vid. STATUT. ERFVRT. noviss. *In Successione. Fällen ab intestato pr. ibi: in f. Als haben Wir aus Landes-Fürstlicher Macht und Hoheit oberwehnte Statuten von Erb-Fällen, da keine Pacta, Testamenta, oder andere letzte Willens-Berordnung obhanden, in gewisse Ordnung bringen, wo es nöthig befunden worden, nach gemeinen Käyserlichen Rechten einrichten, oder sonst verändern... lassen.* Successio enim ex testamento successioni ab intestato præfertur. SCHNEIDEW. ad J. tit. de hered. que ab intest. defert. ad rubr. n. 7. & statuta de successioibus disponentia intelligi debent ab intestato L. 1. §. 1. C. de legit. hered. vid. WESENBECC. P. IV. Conf. 191. n. 8. p. m. 660.

§. II.

Statuta autem hæc nostra successionis ordinem naturalem per omnia ferè observant: conf. TACIT. de M. G. c. XX. ita, ut secundum **TIT. I. Von Successions-Fällen derer in absteigender Linie begriffenen.** Primitus & per excellentiam, exclusis omnibus ascendentibus & collateralibus, & aliis quoque descendentibus ulterioris gradus: nepotes enim non succedunt,

G

cedunt, quando pater eorum est superstes, ad successionem vocentur :

1) Descenden-
tium.

I.) Descendentes: Liberi nimirum naturales & legitimi simul, qui ex justis nuptiis seu legitimo matrimonio nati sunt, *Ehelich gebohrne Kinder, L. Filium desinimus. 6. ff. de his qui sui vel alien. Sc.* remotâ omni sexus differentiâ, nullâque habitâ suicitatis aut potestatis ratione, sive sui sint, sive emancipati: licet enim patria potestas emancipatione tollatur, jurâ tamen naturæ & sanguinis per eam mutari non possunt, & hodie solâ naturali causâ inspectâ, parentibus liberi succedunt, primi gradus, secundum computationem civilem, qui æqualiter in capita succedunt: hinc si defunctus reliquerit plures filios ejusdem scil. & lineæ & gradus, hæreditas inter eos juxta numerum personarum dividitur, ut quot sint succedentium capita, tot fiant partes, & singuli singulas, sive viriles & æquales portiones auferunt: *So viel Mund, so viel Pfund. §. 1. h. cum & ipsis jure divino hæreditas patris debeat. GENES. II. v. 37. GAL. IV. v. 1. GROT. de J. B. & P. Lib. II. c. 7. n. 6. imo & naturalis ratio, tanquam lex quedam tacita, & commune parentum votum, horumque erga liberos charitas, ipsis liberis hæreditatem parentum addicit, & destinat successionem, utpote per quos illi quodammodo post mortem victuri sunt, & memoria eorum conservabitur. vid. PEREZ ad J. p. m. 267. ulteriorum autem graduum descendentes nepotes scil. & pronepotes non viritim sed in stirpes veniunt, & tantam de hæreditate accipiunt partem, quotcunque eorum fuerint, quantum illorum pater aut mater, si viverent, accepissent; §. 4. h. & vulgò dicitur: in die Stämme gehen, oder der Stämme Theil nehmen. Quod licet cum patris concurrant, aut soli extent, ita procedit, in infinitum enim jus representationis obtinet. §. 5. h. conf. Du. WERNHER Observat. Vol. V. P. VII. Obs. 169. nec obstat: quod proximior in gradu remotiorem excludat: in descendentium enim ordine hæc regula locum non habet, quia ipsi nepotes in locum patris sui intrant §. 6. J. de hered. que ab intest. & hoc dicitur jus representationis: & nepotes ex diversis filiis, varii numero avo succedentes*

ab

ab intestato, non virilibus portionibus, sed ex stirpibus succedunt per *L. 2. C. de suis & legitim.* quod quoque in pronepotibus & ulterioribus descendentibus procedit. *d. §. 6. §. f. 1. de hered. que ab intest.* & omnes alios excludunt consanguineos, nisi quod parens in portione virili concurrat: *§. 6. b. §. Tit. IV. §. 3.* Sic etiam liberi ex diversis matrimoniis nati, bona quæ eorum sunt paterna aut materna, inter se, exclusis illis, ex alio matrimonio natis, æqualiter dividunt, sublato aquæstus jure *§. 2. §. 3. b. i. e.* diversorum matrimoniorum liberi, communi parenti æqualiter, diversis separatim succedunt, seu liberi, qui partim proprium, partim communem parentem habent, proprio parenti succedunt, omnes autem communi, exceptis tamen bonis, quæ à patre seu matre defuncta ad patrem vel matrem pervenerunt: hæc enim præcipua habent liberi prioris matrimonii, quia hi statim à secundis patris aut matris nuptiis eorundem bonorum proprietatem consequuntur, in tantum, ut parens superstes retineat, cæteris paribus, solum usumfructum, *Tit. IV. §. 4.* qui post ejus mortem ad liberos prioris matrimonii revertitur. conf. Dn. BERGER. *Oecon. Jur. pag. 448.* Ceterum singulare nobis est, quod liberi nondum educati impuberes, cum adultis concurrentes, portionem ratione alimentorum aliquam secundum vires hereditatis præcipuam & æqualem excedentem, nanciscantur; *§. 7. b.* hocque contra jus commune. vid. *CARPZ. P. III. c. 13. d. 33. WERNHER. Vol. VI. P. X. Obs. 486. p. m. 869.* hæc vero omnia de liberis naturalibus & legitimis simul, nec non de legitimatis per subsequens matrimonium per *Gl. in C. tanta X. Qui filii sint legit. §. Nov. 89. Cap. Et quoniam 3.* intelligenda, alii e. g. legitimi tantum seu adoptivi, legitimati per rescriptum Principis, naturales &c. sub dispositione juris communis manent *§. 9. b.* nec ad successionem, existentibus liberis legitimis, admittuntur; v. *CARPZ. Dec. 167. n. 6. §. 9.* nec princeps legitimando censetur liberis justis voluisse præjudicare, imo non solet iis extantibus naturales pronunciare legitimos. Et casus hic omitti, quæ-

quæque ratione conferendorum dicenda venirent, secundum
 NOV. 118. c. 1. metienda sunt. §. f. b.

2) Ascenden-
 vium.

Liberis non extantibus, & ordine naturæ turbato
 II.) Ascendentes i. e. Parentes, majoresque nostri, à quibus
 geniti & procreati sumus L. 4. §. 2. § 3. ff. de in Jus vocand.
 vil. Tit. II. Von Succession **derer so in aufsteigender Linie be-**
griffen. semotà omni linearum & sexus differentiâ, §. 4. b.
 N. 118. c. 2. nec non distinctione bonorum paternorum & ma-
 ternorum; §. f. b. ita quidem, ut si soli extant, proximiores
 gradu excludant remotiores: §. 1. 2. 3. § 4. b. Sic pater &
 mater, si ambo supersunt & soli extant, pariter & æqualiter
 filio defuncto succedunt, exclusis avibus paternis & maternis,
 nec pater hodie in successione filii, ut olim de jure veteri
 præfertur: Justinianus enim qui sexui muliebri favit, hoc
 eorrexerat, ad naturam puerperium respiciens, periculum &
 mortem sæpe ex hoc casu matribus illatam, ut dicitur in §.
 Sed nos. 4. J. de SC. Tertul. Unde in L. Affiliis 12. §. 1. C. qui
 pot. in pign. Imperator inquit: *Quis mulierem non miseratur,*
propter partus periculum & liberorum procreationem? quod in-
 fans ante partum matri sit onerosus, in partu dolerosus, post
 partum vero laboriosus, quo cum respondet Nov. 127. c. 1.
 matre vero mortua, pater avum maternum excludit, etiam
 quoad bona, quæ ad filium à linea materna proveniunt, &
 contra, patre mortuo, mater quoque excludit avum pa-
 ternum §. 3. b. Sic etiam avus & avia excludit proavum &
 proaviam. §. 2. b. Quodsi vero horum essent plures in lineis
 diversis, æquales quidem gradu, sed dispares numero e. g.
 in linea paterna avus & avia, in linea materna tantum
 avus vel avia, tunc succedunt in lineas sive in gene-
 ra, non in capita, seu in numerum personarum; §. 6. b. divi-
 deretur ergo hereditas in duas partes, & unam medietate
 linea paterna alteram materna accipiet: Sin autem ascen-
 dentes non soli extant, sed cum defuncti collateralibus con-
 currunt e. g. parens vel superiores ascendentes cum fratri-
 bus germanis horumque filiis, qui in stirpes veniunt, con-
 sanguinei enim & uterini non admittuntur, §. 8. b. hereditas
 in

in capita dividitur, & parens portionem virilem consequitur, §. 7. 8. & 9. b. ultra fratrum sororumve filios vero cum ascendentibus nemo concurrat, quia ultra istos in linea collateralis jus representationis non extenditur. vid. *Tit. III. §. 4. & 8. b. conf. AVTH. Post fratres. C. de legit. hered.* Sic etiam hic alii conjuncti e. g. patruales, matertera &c. à successione ab illis arcentur. §. f. b. Deficientibus & ascendentibus:

III.) Collaterales: seu transversales ex latere juncti, vid. ^{3) Collatera-}
Tit. III. Von Succession derer Seiten Verwandten conf. NOV. ^{lium.}

118. c. 3. & N. 127. pr. & Cap. 1. & quidem utriusque sexus, qui eandem patrem & eandem matrem habuerunt, vid. *LAV-TERBACH, in Diss. de singul. frat. jure §. 2. §. 99.* fratres vel sorores naturales sc. & legitimi simul seu germani in capita §. 1. b. horumque filii jure representationis in stirpes: §. 4. b. & hi §. 6. b. & illi §. 2. b. excludunt fratres ex uno tantum latere junctos, tam consanguineos, quam uterinos, conf. *WESENBECK. P. IV. Conf. 180. n. 1. §. 7.* licet soli extent fratrum filii, & hoc casu ob paritatem gradus, hereditas in capita dividitur: §. 5. & §. 10. b. descendentes enim collateraliter succedunt ex jure suo, sc. representationis, tanquam proximi gradu. vid. *WESENBECK. d. l. Conf. 187. n. 5. §. 9.* Post fratres germanos horumque filios, qui nepotes fratris & sororis, nec non pronepotes: §. 8. b. representatio enim in collateralibus ultra fratrum filios non extenditur, cum collateralis ab alio collateralis sanguinem suum, uti descendentes, non trahunt, ut & alios parentibus junctos, §. 10. b. excludunt: veniunt fratres & sorores consanguinei & uterini §. 6. b. horumque liberi, hi enim cum illis in stirpes succedunt, §. 7. b. sublato bonorum: an scil. sint paterna an materna, discrimine, aequaliter; §. 3. b. hocque jus succedendi tanti est ponderis, ut fratres vel sorores ex uno latere tantum, horumque filii, patrum, seu patris fratrem, amitam, seu matris sororem, item avunculum, seu matris fratrem, sive persona ista ex uno sive ex utroque latere juncta sint, à successione excludant. §. 9. b. conf. *AVTH. Post fratres. C. de legit. hered.* Sin denique neque fratres neque eorum filii, cujuscunque sint generis,

ris, extant, ulterioris successione ab intestato fundamentum, regula juris docet: Proximior in gradu excludit remotiorem, nullo inter agnatos cognatosque discrimine, & hereditas inter eos, qui parem seu æqualem occupant gradum, in capita seu æqualiter dividitur; hæc tamen ad decimum tantum gradum, non in infinitum obtinent. vid. *Tit. V. de success. Pisci.* conf. STRUV. *S. J. Civ. Ex. 38. tb. 35.* STRYCK. *Diss. 3. c. 1. §. 29.* Sic patruales & materteræ vocantur, it. avunculus & patruus, si neque fratres neque eorum filii adsunt. §. 11. b. Ceterum statutis his haud contrariatur, quod si quis duplici ratione defuncto junctus sit, duplicem etiam capiat portionem conf. RICHTER. *Secl. 3. M. 4. n. 26.* Deficientibus denique omnibus agnatis & cognatis

4) Conjugum.

IV.) Conjuges: *Tit. IV. Von Succession derer EheGatten/ wenn selbige allein vorhanden/ oder mit des abgelebten Descendenten/ Ascendenten/ oder Collateral-Freunden concurriren.* vid etiam AVTH. *Præterea C. Unde vir & ux.* HORN. *Cl. 8. Resp. 37. p. 519.* STRYCK. *de success. ab intest. p. 347.* WERNHER. *Observ. Vol. II. P. 3. Obs. 67. n. 1. sqq. & Vol. I. P. 2. Obs. 485.* quæ ratione ærtissimi vinculi una caro, omnis ejusque individua vitæ divini & humani juris focii, §. 1. J. de Patr. potest. omnis fortunæ & casuum participes, L. 22. §. 7. ff. *Solut. matr.* omnium rerum, constante matrimonio quodammodo domini L. 1. ff. de *Act. rer. amor.* vid. WESENBECK. *d. l. P. 4. Conf. 191. n. 13.* dicuntur, de quibus quondam Germani crediderunt, iis sanctum aliquid & providum inesse, earumque consilia & responsa neque penitus neglexisse, ut ait TACIT. *Lib. XII. ann. 40. & de M. G. c. 8.* Pro conjugibus autem habentur & juribus statutis gaudent illi, qui per copulationem sacerdotalem verè copulati sunt, §. 15. b. nec nobis ascensio thalami requiritur: conf. WERNHER. *a. l. Vol. II. P. 3. Obs. 33. p. m. 77.* & quidem, si soli extant, nec per pacta dotalia inter illos aliter dispositum, ad quæ primariò respiciendum §. 1. h. v. STRUV. *cum not. Muller. Ex. 38. tb. 40. n. 4. sqq.* prædefuncti erunt heredes in solidum: §. 2. b. statutum quippe, quod conjugii superstiti hereditatem defert, intelligi debet

hoc de casu, ubi defunctus neque liberos, neque parentes reliquit. conf. WERNHER. d. l. Vol. III. P. 4. Obs. 66. p. m. 215. Ut autem eò feliciter hæc expediantur, inter conjugium fecundum & infecundum seu improle, deinde inter unum conjugium & plura distinguamus. Quod ergo unum idemque fecundum conjugium, ex quo liberi extant, concernit, statutum est, ut conjux superstes cum liberis concurrens, portionem virilem quoad proprietatem consequatur §. 3. b. ibi: Ohne Unterschied derer Kinder Anzahl mit der Portione virili oder Kindesheil quoad proprietatem sich begnügen lassen. conf. WESENBERG. P. IV. Conf. 187. n. 1. retento totius hereditatis usufructu, modo liberi separatam œconomiam non instituant, aut alio modo à mensa paterna seu materna se non separent, licet parens ad secunda vota properet: §. 4. b. conf. L. 3. §. Auth. Uxore. C. de secund. nupt. si enim viduus vel vidua ad secunda vota transit, neque cum liberis prioris matrimonii bona dividit, tunc legale inventarium vel juratam specificationem de prædefuncti parentis bonis edere obstrictus est, nam hæc deficiente in litem juramentum admittitur: §. 11. b. liberis autem, sin è familia & cura parentis, superstitis, instituendo separatam œconomiam excedunt, parens in viduitate manens, medietatem portionis usufructuariae tantum extrudere tenetur, in parte altera usufructu ad dies vitæ retento; §. 5. §. 6. b. secus si viduus vel vidua non cum liberis, sed cum ascendentibus aut collateralibus concurrat; hoc enim in casu pars in viduitate manens, totius hereditatis usufructum, cautione desuper præstita, §. 13. b. retinet (nisi cum parte viduata parens concurrat, superstes enim hoc pacto portionem legitimam statim extrudere tenetur §. 14. b.) & quoad proprietatem quadrantem hereditatis accipit. §. 13. b. Et si defunctus inter liberos & conjugem superstitem aliter uti sancitum, disposuerit, valebit, medietatem bonorum modo non absorbeat, nec portionem statutariam aut liberorum legitimam, quæ secundum jus Rom. computanda, nisi quod parens cum portionem virilem consequatur, etiam numeretur, §. 9. b. gravet: §. 8. b. ita conjux conjugem neque exheredare,

redare, neque quotam seu portionem statutariam per testamentum minui potest, nec adimi queat; vid. Dn. BERGER. in *Oecon. Jur.* p. 471. nam quota Conjugi ex Statuto debita legitima liberorum adæquatur, WESENBECK. P. IV. *Conf.* 191. n. 10. 16. § 25. nisi in totum seu quoad vinculum separati sint, conf. TITIVS in *Obs. ad Lauterb.* p. 1317. ibi: *Partem innocentem omnia jura, quæ vel ex statutis vel pactis ipsi competunt, amittere, sed innocentem utraq̃ue retinere. L. un. §. 1. ff. unde vir & ux.* quæ enim divertit non videtur conjux, aut saltem non digna præmio. BRVNNEM. *Cent. 1. Dec. 23.* WERNHER. *Vol. IV. P. VI. Obs.* 274. p. 464: Quod si mater vidua portionem statutariam desiderans, cum liberis defuncti concurrat, tunc legitima computabitur, ex bonis defuncti parentis tantum, non quidem detractâ prius portione statutariâ, sed tamen detractis prius illis bonis, quæ ad uxorem proprio jure pertinent, sive ad maritum illatis: legitima enim ex aliis bonis computari non potest, nisi quæ ad ipsum defunctum pertinere. vid. STRYCK. *U. M. ff. de in offic. test. §. 18.* Ceterum sicuti acquestus omnis hereditati paternæ, §. 7. h. §. 2. *Tit. 1.* ita contra, arrha sponsalitia, dona à viris in die natalitio, nominis, nundinarum, nativitatibus Christi &c. uxoris facta, nec non bona alia ex re mariti uxoris non evenientia, e. g. hereditatibus, donationibus, vel beneficio fortunæ acquisita, hereditati maternæ adnumerantur. §. 15. h. Probe tamen notandum, quod ea, quæ huc usque de successione conjugum dixi, tantum sint intelligenda, si liberi cum patre vel matre concurrant, secus si cum Vitrico aut Noverca; secundum enim matrimonium vel est sterile vel fœcundum, hoc casu cum Vitricus respectu liberorum à se genitorum revera pater, & Noverca intuitu liberorum à se procreatorum revera mater, suam portionem statutariam salvam habent: §. 3. h. illo vero casu, si nempe matrimonium fuerit sterile, Vitricus aut Noverca cum liberis primi matrimonii concurrentes, recedit inanis, quia Vitricus nec proprie Pater neque Noverca proprie mater est. Adeoque sub nomine patris & matris in statutis expresso non continentur, neque ad

ad hos contra naturam statutorum strictè & propriè interpretandorum lex provincialis extendi poterit, præsertim cùm rubrica *huj. Tit. generalis* & in §§. *b. t.* occurrentia verba *Ehe-Gatte* per §. 10. *b.* suum habeant determinationem: Hic enim §. de *Vitrico & Noverca* tantum agit, reliqui de parentibus naturalibus. Uti jam nuper Magnificus hujus Dissertationis Dn. Præses in programme d. 30. Aug. 1733. publicato, solidissime demonstravit. Et tandem

V.) *Fiscus Principis Electoris Moguntini*: vid. *Tit. V. b. 5*) *Fisci, De Successione Fisci*: deficientibus scil. descendentibus, ascendentibus ad decimum usque gradum, collateralibus, & Coniuge. conf. *L. 4. C. de bon. vacant.* & Dn. STRYCK. *de Success. ab intest.* *D. V. §. 46.*

TITVL. II.

De Jure Retractus.

§. I.

Jus protimiseos seu retractus à retrahendo h. e. rem immobiliem, maximè per venditionem ab aliquo in extra-retractus. neum translata, revocando: in vernacula *Näher-Recht* oder *Wiederkauff's-Recht* dictum: vid. *ORDINAT. RETRACTVS noviss. nostr. pr. conf. WEHNER. Obs. pract. voc. Losung*: est jus, certis quibusdam personis in bona venditoris competens, vi cuius aliis emtoribus præferuntur, si ejusmodi bona, refuso pretio intra certum tempus legitime ad se retrahere cupiunt: Et hoc jus seu facultas totius verè Thuringiæ consuetudine & observantiâ ab antiquo introductum reperitur. vid. *FRITSCH. in Supplem. BESOLD. in Thüringischen Gewohnheiten. STRVV. Jurispr. Rom. Germ. Lib. III. Tit. II. §. 34. SAGITTAR. Antiqu. Ducat. Thur. Lib. IV. c. 7. §. 5* & in præsentiarum viget. Videmus igitur secundum *diff. ORDINAT. RETRACTVS* nostram *de Ao. 1702.* clementissimè publicatam:

§. II.

I.) Quibus ex causis seu capitibus jus hoc retractus admissio- mittatur: & sancitum invenimus, retractum nobis valere: ne.

- I.) Ex capite consanguinitatis. Retrahere autem im-

H

pri-

primis possunt A.) Descendentes, liberi scilicet res avitas à parentibus venditas, sive sint masculi, sive foeminae, & licet in potestate parentum existant, bonis modò separatis gaudentes, quamvis heredes erint parentis. conf. BERLICH. *Lib. II. Cl. 39. n. 16. sqq.* huic juri necdum praescriptum: vid. *Quaest. V. b. Ord. RICHTER. Dec. 76. n. 13. sqq.* B.) Ascendentibus in infinitum; & C.) Collateralibus, ad gradum usque octavum incl. computationis civilis & quidem venditori tempore celebrati contractus, vid. WERNHER. *Vol. IV. P. VI. obs. 418. p. m. 678.* proximioribus, licet fortè quis extet, qui stipiti, à quo res pervenit, sit propinquior, ZOES. *n. 84.* RICHTER. *d. l. n. 30.* omni semotà bonorum differentià, an scilicet hereditaria, an aliundè quaesita sint. Ascendentes & collaterales in gradu aequali retrahentes, bona, sin commode dividenda, secundum jus commune dividunt, vid. WERNHER. *Vol. VI. P. IX. Obs. 139. p. m. 212.* sin minus, uni retrahentium per sortem addicuntur. vid. *Quaest. I. b. Ord. n. 1.* conf. RICHTER. *d. l. n. 18. § n. 105. sqq.* proximiores autem hoc jure non utentes, proximè sequentes rectè retrahunt. CARPZ. *P. II. c. 31. d. 19. c. 32. d. 20.*

2.) Ex capite domini directi, sic domino emphyteuticos in re emphyteutica competit, *L. f. v. Sed ne hac occasione C. de Jur. Empb.* nec nobis ad alia bona merè censitica extensum: *num. IV. b. Ord.* sed illud ex jure solummodo congrui & vicinitatis hic viget, ita, ut bona injuria temporum divisa, reunirentur, *num. II. b. e. g.* Mevius partem fundi censitici & Sempronius alteram habet, tunc ille in hujus & hic in illius fundum censiticum retractum exercere potest, domino censitico planè excluso, nisi sit dominus feudalis aut emphyteuticarius, qualia tamen bona hodie nobis haud obveniunt *num. IV. b.*

3.) Ex capite communionis seu incolatus, quo municipes & incolae praetranes & illis veniunt, qui in districtu, quo bona in urbe aut pago sita, non sunt possessionati: ZOES. *b. n. 36.* RENNEMANN. *M. 3. D. 33. th. 44. sqq.* haec autem ratione totius villae emtoris, cum extranei forenses nostri sunt, haud intelligenda. *num. III. b. conf. CARPZ. P. II. c. 31. d. f.*

4.) Ex-

4.) Ex capite societatis, *num. VI. b.* ita socio conceditur, ut retrahere possit partem rei communis extraneo venditam. *conf. FRIDERIC. CONST. Sancimus V. F. 13. 14. 15. & 16.*

5.) Ex capite pacti seu contractus, secundum *L. 75. ff. de contr. emt.* hâc tamen additâ cautione: quod actio ex contractu consuetudinario e.g. consanguinitatis, congrui, tanquam realis seu in rem scripta, contra emtorem, qua possessorem, actio vero ex contractu conventionali tantum contra venditorem ad interesse competat. *conf. CARPZ. P. II. c. 32. d. 8 - 22.* Præterea in concursu plurimorum ex diversis capitibus retrahentium, primò veniunt consanguinei, deinde illi, qui ex capite domini directi & jure congrui, postea illi, qui ex capite communionis vel societatis retrahunt, & tandem illi, qua convicanei. *num. VI. b. Ord.*

§. III.

Nunc II.) facile dijudicandum, quibus ex causis re-2) in negativ. tractus apud nos admitti non debeat: nimirum ille non ne. valet:

- 1.) In bonis ut dict. merè censiticis. *vid. supr. n. 2. §. II. b.*
- 2.) In affinitate tantum junctis.
- 3.) Ex jure merè vicinitatis: *Nus dem bloßen Nachbare Rechte ohne Gespilde.* *conf. RENNEMANN. M. 3. D. 33. th. 50. & 54.*
- 4.) Ex jure crediti aut
- 5.) Locati. *vid. Quæst. II. n. 1. 2. 3. & 4. b. Ord.*
- 6.) Primæ licitationis, &
- 7.) Ex cessione extraneo facta. *vid. plur. GAIL. Lib. II. Obsf. 19.*

§. IV.

Contrahentes igitur III.) emtor scil. & venditor, retra-3) Cautela. ctum metuentes, curare debent, ut illi, cui jus retractus competit, actus emtionis - venditionis ritè denunciatur & desuper interrogetur: an retrahere cupiat nec ne? Quod si juri suo renunciatur, *conf. STRYCK. de success. ab intest. D. 6. c. 4. th. 35.* salva res emtori erit, & retractus locum non inveniet, secus si denunciatus apodicticè haud se declararet: hoc enim in ca-

fu retrahens intra tempus præfixum rem retrahere potest: vid. *Quæst. III. p. t. b. Ord.* nuda tamen scientia, rem esse alienatam, tempore statuto non dum elapso, jus hoc non impedit. conf. BERLICH. *Dec. 40. n. 49.*

4) Cautela.

Quod si vero IV.) bona per emtionem-venditionem universalem alienentur, pretio non singulorum fundorum, sed omnium universaliter & in una summa, ut dicitur, determinato, tunc retractus à tali emtore expectare tenetur, an singula tantum bona retractui obnoxia, præviâ proportionatâ taxatione, an vero omnia in universum cedere velit retrahenti, ita, ut hoc casu bona singularia tantum retrahens, nec audiatur. vid. *Quæst. IV. b. Ord.*

3) Præscriptio.

Denique & quoad V.) sancitum: quod juri nostro retractus, per terminum sex septimanarum, ratione scientiæ utilium, præscribatur: ita, ut his elapsis, nullus, etiam si sit pupillus aut minor, ex quaqua licet causa ad retrahendum admittatur. vid. *Quæst. V. b. Ord.* Cætera secundum jus commune expediuntur. conf. REINKING. *de Retract. gentil.* STOLL. *de Jure retract. gentil.* & ZOES. *de Retract.* qui tr. Commentar. ad ff. *Lib. 18. tit. 3.* insertus.

TITVL. III.

De Censu dict. libero: germ. Freyziñß.

§. I.

III. rat. Censu
liberi dict.

Quamquam ratione hujus census dict. liberi vernac. Freyziñß, multa ab antiquissimis proferri possent probabilia, attamen illa, ut maximè obscura & incerta, ad finem nostrum haud quicquam facientia, ob paginarum angustiam, omittemus, & aliarum, sententiam à Dn. SERARIO in *reb. Mogunt. L. III. p. 346. sqq.* prolatam, hic tantum referemus. Censum vero hunc à temporibus Christianismi in Thuringia seminati, ut ut probabiliter derivat: quo cum consentit RENNE-MANN. in *Jurispr. Rom. Germ. Membr. II. de Jure rer. Disp. 58. §. 10. not. a.* ibi ad verba: *Quod à Religionis exordio id (jus censiticum) in hisce regionibus sunserit initium:* seq. notat. *Quando*

1) Origo.

do nempe Ecclesie auditores, ad ostentandum suum, in studio Religio-
nis zelum: ut & ad gratitudinem erga illos, qui se in doctrina pie-
tatis informarent, declarandam, sua bona ipsis fecerunt censualia:
cum ea, sub certa quadam recipiendi fiducia, illorum dominio subje-
cerunt: Qui mox eadem restituerunt his: reservato saltim sibi, in
recognitorem domini, censu hujusmodi. Et hinc dubio procul
apud nos, originem suam traxere census illi, qui vulgò liberi **Freys-
Pfennige** vocantur. & Dn. GVDENV in hist. Erfurt. pag. 31.
de origine census hujus sequentia tradit: Fuerant hæcenus ur-
bis fundi Archi-Episcopo ministeriales, ipsi cultores gleba adscripti:
Adalbertus illis & his libertatem concessit, annuo tantum censu re-
servato. Sit ut sit: hoc ad jus ipsum parùm conducere, & rem
hodiernis LL. metiendam esse, putamus, quod census hic ²⁾ Definitio.
dicit: Freyzins sit jus annui redditus perpetuò percipiendi,
quod Archi-Episcopus & Elector Mogunt. Princeps ac Do-
minus noster Clementissimus, in ipsa rei suæ translatione, in
veteris domini memoriam annuatim præstandum & solven-
dum, sibi retinuit, & quotannis in octava S. Martini, in Cu-
ria Mog. **Männische Hoff** dicit: hujati Dn. Culinario seu ³⁾ modus sol-
Præposito, in Præsentia Illustr. Dni. civitatis Prætoris, Judi-
cii Provincialis Dn. Voigteti & Pedelli, quondam per dena-
rium argenteum, in hunc finem hic usum, hodie autem per
quatuor & semissalem usualis monetæ denarium, præstatur &
solvitur: **Mit 4. und einem halben Pfennige wird jeder Freys-
Pfennig bezahlt.** vid. **Freyzins-Ordnung noviss. de publ. Erf. d.**
13. April. 1703. Tit. I. § II. RENNEMANN. d. l. §. 36. n. a.

§. II.

Quod si census hic in dicta octava S. Martini debito mo- ⁴⁾ multa
do non pensatur, prælaudatus Dn. Culinarius morosi cen-
sitoris nomen in schedulam notat, quam ^{morosi cens-} Judicii Dn. Voigte-
toris.
to hoc pacto tradit, ut illam in muro curiæ civitatis adne-
tere & pulsare curet; quo laudatus Voigtetus unâ cum Pe-
dello, Dnum. Culinarium Mog. ad dictam curiam equitan-
do conducunt, & Pedellus schedulam muro adnectit, eamque
malleo aliquo pulsat: & hæc in die D. Elisabethæ, audita ho-
ra decima antemeridiana peragi solent. His ita peractis, Dn.

Culinarius, Voigtetus & Pedellus revertuntur, & censitor morosus liberam unam, quæ nobis tres Imperiales & octo grossos efficit, Dn. Voigteto viginti & Pedello decem grossos, in multam solvere tenetur: & hæc multæ sequente die duplicatur, & tertia die triplicatur, conf. RENNEMAN. d. l. §. 34. n. a. ibi: *In Censibus vero argenteis Dn. Archi-Episcopo Mog. hic loci, ex civium quorundam adibus & agris exsolvendis (beyden Silb bernen Freyffennigen) si solutio statò non fiat tempore in singulis multiplicatur (pena) diei. nisi solvendo censu, unacum multæ, censitor moram purgaverit, Tit. III. b. quinimo censitor, trinâ dictâ pullatione, vel potius publicâ citatione peractâ, in exsolvendo censu & multâ per totius anni spacium morosus, fundo censitico privatur; instituto nimirum à Dni. Culinarii Mog. Procuratore Processu Fronizationis dict. vi cujus bona dictâ censitica commissa, subhastantur, reus aut ille, qui vices ejus sustinet, addicitur, auditur, & omnia ut juris, ad sententiam usque ordinario procedendi modo peraguntur, & pro commissis judicatis, Curia Mog. adjudicantur & traduntur; dominus tamen fundi commissi intra annum pro moderato æquissimo pretio jure reluendi gaudet: Tit. IV. b. & hic singulare est admodum grave, quod censuarius non præstans debito modo & tempore censum, jure suo cadat, quod secus jure civili. WESENBECK. P. IV. Conf. 169. n. 17.*

§. III.

- 5) Investitura. Alienatis bonis nostris censiticis liberis dict. in octava D. Martini, & quidem quotidie pomeridie investitura peragi solet, Tit. II. b. ita sc. ut prioris censiti familiæ extraneus, laudemium solvere teneatur, quamprimum contractus super alienando initus, per traditionem consummatus, vel bona dict. censitica testamento aut donatione inter vivos vel mortis causa acquisiverit, Tit. X. b. Laudemium germ. *Lehn Waare, Lehn-Geld.* à laudando dictum: quod dominus novum acquirentem, vel potius contractum quasi laudare videatur: est pars pretii, vel astimationis rei ex alienatione fundi censitici, domino directo, pro subscriptione, investitura, seu receptione in possessionem à novo acquirente perfolvenda,
- 6) Laudemium.

venda, ad hoc, ut is domino obligetur, & dominum in il-
 lius persona recognoscat. *L. 3. ff. Si ager veli. i. e. emphyt.* &
 est vel minus (impropiè) quod ministris solvitur, **Schreib-**
Schilling: vel majus, (propiè) quod domino directo regu-
 lariter tantum in casu mutationis, quæ obtigit in manu ser-
 viente: **An Seiten des Erbzinß-Manns:** non in dominante:
An Seiten des Erbzinß-Herrns: præstatur. **RICHTER. Dec. 81.**
n. 116. § 119.

§. IV.

Quantitas autem pecuniæ de jure nostro valdè mode-⁷⁾ ejus quan-
 rata, ita pensatur, ut prior censitus in resignationem domi-
 nii IV. grossos: **Einen Auflass-Schilling:** novus vero acqui-
 rens, pro inscriptionis præmio IV. grossos: **Einen Schreib-**
Schilling: & si 1.) pretium emtionis &c. quinquaginta Flor.
 non excedit: pro receptione sui: **Vor das Lehn-Recht XX.**
grossos: **Fünff Schillinge:** 2.) si superat, & centena-
 lem numerum Flor. attingit, duos Floren. quindecim gros-
 sos & novem denarios, & 3.) si ultra centum Flor. fun-
 dus vendatur censiticus, aut alio modo & titulo lucrativo in
 familia extraneum alienetur, prior censitus, cujus nomen
 deletur, in resignationem ut dictum IV. grossos: **Auflass-Ge-**
bühr: & novus acquirens, pro denis Florenorum, centum
 priorem præponderantibus IV. grossos, & per consequens in
 reliquos centenos Flor. unum Florenum, & novendecim
 grossos, de quolibet fundo censitico libero (von jeden Item)
 exsolvere tenetur: **Von jeden 10. Fl. so das erste 100. Fl. über-**
steigen, wird 4 Gr. gegeben, mithin durchgehends von 100. Fl.
1. Fl. 19 Gr. Tir. V. b. ab hoc tamen onere consueto liberi,
 aliive heredes ab intestato succedentes, ut dict. planè immu-
 nes sunt, & pro inscriptionis honorario IV. grossos (**Einen**
Schreib-Schilling) exhibent, ac unus pro se & coheredis aut
 coheredibus suis, indivisam hereditatem possidentibus consti-
 tuti solet, qui vocatur: **Ein Lehn-Träger. Tir. VI. b.** licet pa-
 rentes bona hæc censitica liberis distribuissent. **Tir. VII. b.** vel
 dotis loco tradidissent. **Tir. IIX. b. Ord. Cens.**

§. V.

§. V.

8) Obligatio
cenfitoris.

Imprimis nunc officia novi fuccefforis expoftulant, ut corpus cenfiticum non folum meliorem reddat, *Tit. XIII. b.* fed illud etiam nec dolofè nec culpoſè deteriore; *Tit. XIV. b.* hinc Dn. Culinarius novum acquirentem ftipulatâ manu adfringere tenetur, ut meliorem fundi cenfatici conditionem faciat, nec fine Domini confenfu, neque fervitutibus, neque hypotheticis *Tit. IX. b.* oneret, depravet, multò minus ea deftruat, vel piis corporibus, vel eccleſiaſticis perſonis ut manus mortuis, tradat, aut cedat. *Tit. XVI. b.* conf. RENNE-
MAN. *Membr. II, Diſp. 59. §. 14. n. 6.* ibique alleg. STATVT. ERFVRT. *de an. 1281. §. 1306. No. 29. in med.* Emtor tandem & novus fucceffor haud investitur, priusquam venditori ratione contractus plenariè factisfactum, *Tit. IX. §. XVII. b. Ord. Cenſ.* hoc vero in praxi quodammodo claudicare & Dn. Culinarii Mog. arbitrio ſubjacere videtur.

§. VI.

9) Differentia
à bonis merè
cenfiticis.

Differunt igitur reditus cenfatici noſtri liberi: Frey-
Pfennige: non ſolum ab illis, qui ex bonis emphyteuticis, fed etiam ab eis, qui ex prædiis merè cenfiticis privatorum in ſingulos annos, imo & certa die, qui non omnibus, fed paucis quibusdam familiis, quæ cenſus hujusmodi, ut feudales à ſuperioribus recognoscunt, ex privilegio quopiam competunt, quos vulgò Pfund oder gebothene Zinſe: ad differentiam illorum, dilata eſt impunis ſolutio, nuncupant: provenire ſolent, uti ab antiquo per STATVTVM XX. *de anno 1306.* his verbis: Daß zukünftig Krieg bewahret werde (*b. e. ut impoſterum de hoc non diſputetur*) ſo ſoll kein Freyziñſ ſeyn, dann den man giebt auf des Erß Biſchoffs von Mäynß Tiſch (*in Baſilica S. Severi & Templo Mercatorum quondam, hodie in Curia Mogunt.*) oder des Probiß (*ad rubram januam ut voc. von unſer lieben Frauen*) aber alerley andere Zinſe ſoll Erbziñſ ſeyn, oder heißen. & hodie per Freyziñſ-Ordnung *noviſſ. de publ. Erf. d. 13. April. a. 1708. Tit. ſin. XLIX.* in verbis: Nachdem auch einige Privat-Personen ſich unterſtanden von ihren Zinſen eben das Lehn-Geld, Schreib- und Auſlaß-Gebühr, ſo man bey unſern Küchenmeiſter-Ambt zu zahlen ſchuldig iſt zu præ-

præcendiren, wörüber die Unterthanen sich dann und wann nicht wenig klagen beschweret haben: Als wollen Wir hiermit, daß solches fñhrohin gñnßlich abgestellt seyn, und außer denenjengen, so Pfund-Zinze haben, und uns davon Frey-Zinse geben müssen, sonst niem and dergleichen Lehn-Recht præcendiren, vielweniger exigiren solle. sancitum.

§. VII.

Quod autem census merè privatos attinet, ratione ho-¹⁰⁾ horum sin-
 electoris Mogunt. Damian. Hardarti piissimæ mem. à Reve-
 rendiss. & Illustriss. quondam gratiosiss. Anselm. Francisco
 Friderico de Ingelheim Pro-Principe nostro, ORDINATIO
 CENSVAL. d. 3. Febr. an. 1676. hic loci publicata: qua statu-
 tum: quod census censum non solum debito tempore &
 bona qualitate, sive sit census pecuniarius, sive fructuarius,
 sive ex animalculis consistens, & quidem illum in mone-
 ta cujusque generis proba, istum, prout singulis annis opti-
 mum excreverit, hunc denique per sana & pro ætate sua in-
 tegra, solvi debeat, §. 1. dist. Ord. Censf. sed etiam vi §. 2. d. Ord.
 hæredibus interdictum, ne post censiti obitum, cum ad fami-
 liam proceditur herciscundam, res censuarias in partes æquo
 minutiones inter se distrahant, nec v. g. agellum fortè unicum
 (einen einckeln Acker) in partes tres, quatuor vel plures discer-
 pant: nisi vires hereditatis id aliter exposcant: & acquirens
 censiticum corpus, intra mensem, soluto relaxationis & in-
 scriptionis grossò, in cõdices censuales: (in das Zins- oder Erb-
 Register) ut referatur, sub pœna 1 Flor. curare debet: quo
 factò promittit, rem censuariam sibi tradendam salvam, sar-
 tam atque rectam se conservare, & illa ex fide boni patris
 familias uti frui velle. §. 4. & §. 6. Ord. ibi: Soll ein jeder
 die Gũther beysammen in guten Bau und Besserung erhalten,
 damit dem Lehn-Herrn sein Erbzins-Guth, auf den Fall es bege-
 ret wird, von den Zins-Mann (der es in alle Wege zu thun
 schuldig ist) anzeigen, und also unverändert bey seinen rechten Lehn-
 Herrn in esse erhalten werden könne. Alia, ut illis tantum
 censuum solutio pro parte imponatur, quibus censuaria res
 &

& portio ejusdem aliqua obvenit, §. 3. b. nec bona censitica & census defraudentur, nec vero censitori quod suum erat, dolose intercipientur, §. 6. b. neque falsum eligant censitorem, §. 7. b. *Ord. Cons.* æquitas naturalis & regula juris: Pacta dant legem contractus: & quæ ab initio sunt voluntatis, ex post sunt necessitatis: docet. de quibus latius Dn. ZIEGLER in *Dissert. inaug. nuperrimè sub præsid. Magnif. Dn. Strecker. de census, per libros censuales probatione.* differuit.

TITVL. IV.

De jure hospitiorum: Vom Gast-Rechte.

§. I.

IV. rat. Jur.
hospit.

Sicuti cives nostri Erfurtenfes in universam ferè hospitales: nobis tamen hic tantum sermo erit, de hospitibus illis activis, qui aliquem peregrinum: **Einen Gast**: qui domo profectus est, & peregrinatur, *L. 7. C. de Incol.* indeque **das Gast-Recht**: quod in favorem peregrinorum inductum est: pro mercede in hospitium recipiunt: alias caupo, tabernarius, stabularius, germ: **Ein Wirth** dicit. probabiliter à warten expectare sive curare: utrumque enim subjecto convenit, **Gast-Geber, Gasts Wirth**: & describi potest, quod sit homo, publica diversoria, ad recipiendos hospites passivos, qui pretium pro prandio, cenâ, pabulatione & hospitio solvere tenentur, exercens. *L. §. ff. Naut. Caup. Stab. vid. RHET. de hospitiat. c. 1. per. tot.* Hospitium dicitur alias & quatenus locum denotat, mansio, *L. 15. §. 10. ibi GOTHOFRED. ff. de munerib. & honor. taberna, caupona, diversorium, stabulum, L. 29. pr. C. ad L. Jul. de adult. L. 198. d. V. S.* nos vernaculo nostro idiomate: **Ein Gast-Hoff, Wirths-Haus, Schencken, Herberge** i. e. receptaculum commune, ab **Heer** quod commune: **BESOLD.** *Lib. I. Polit. 12. n. 4.* & **bergen**: quod idem est ac recipere, celare: **darinne sich ein jederman bergen kan.** ab injuria scilicet cæli, hominum &c. alias metuenda; quomodo & domus cuique sua tutissimum receptaculum perhibetur. vid. **LIMNÆ. Lib. IV. Jur. Publ. c. 2. n. 3. & Lib. VII. c. 1. n. 12.**

§. II.

§. II.

Quoniam autem hospitii seu receptaculi erigendi permissio: **Wirthschaft, Wein, und Bierschenken anzuordnen:** regalibus annumeratur: **BESOLD. d. l. v. b. Gast.** Ita hospitium illi exercere nequeunt, qui jura civitatis non habent i. e. qui cives nostri non sunt, aut juramentum vulgò **den Bürger Eyd** debitum magistratui non præstiterunt: est enim exercitium hospitalitatis publicæ civilis negotiatio: **eine Bürgerliche Nahrung:** caupones igitur schedulam receptorum advenarum nomina continentem, supremo militum Præfecto generosissimo nostro: **dem Herrn Stadt, und Bestungs, Comendanten:** singulis diebus exhibere tenentur: conf. **KNIPSCHILD. de Jur. Civit. Imper. Lib. V. c. 261. n. 29.**

§. III.

Nostri officii jam non esse putamus, ut officia hospitiæ activorum, alias nota, recenseamus, cum constat: quod illi non solum obligentur, hospitem passivum seu advenam defendere, cibum ac potum cum hospitiatione, pro pretio æquo præbere, verum etiam res ab hospite passivo illatas diligenter custodire debent: vid. *t. tit. ff. Naut. Caup. Stab. ut recepta restit.* ita levato quasi velo addo: quod licet varia secundum Jus civile dentur hospitiæ passivis contra hospites activos actiones, ut injuriarum, furti, L. Aquilia, depositi, locati, si sc. merces intervenierit: **SCHNEIDEW. ad §. 3. J. de oblig. quæ quasi ex del. & duæ extraordinariæ, nimirum de receptis L. i. §. 3. Naut. Caup. & in factum; L. 6. §. 3. § L. f. pr. ff. ibid. L. 5. §. f. de O. & A.** nobis tamen adhuc peculiarè & extraordinarium viget remedium momentanei & citissimi judicii genus, ab Eminentissimo LLtore nostro vi **ORDINAT. PROCESS. nov. Tit. XXXIV.** in favorem peregrinorum indutum, quod vocatur **das Gast, Gericht:** quando scil. in gratiam divertentium summarissimâ viâ, brevissimis præfixis terminis, de die in diem: **von einem Sonnenschein zum andern:** proceditur. vid. *all. tit. ibi: innerhalb Gast, Gerichts, Frist; das ist inwendia 24. Stunden.* conf. **BESOLD. in Thesaur. pract. v. Gast, Recht.** **WEHNER. in Observ. theor. Pract. ead. voc.**

§. IV.

Datur igitur nostrum remedium viatoribus, peregrinis, seu hospitibus passivis, contra cauponarum seu stabulorum exercitores, nec non contra alios cives, quibuscum res erit: non autem peregrino contra peregrinum: ORD. PROC. noviss. all. Tit. XXXIV. ibi: Das Gast-Gerichte wird allein einem Fremden wieder einen Bürger allhier, nicht aber einem Fremden wieder den andern *** verstatet. privilegiatus enim contra æque privilegiatum jure suo non utitur, L. II. §. 6. ff. de Minorib. ita tamen, ut justitia & modus procedendi summaris, nisi quod spatium XXIV. horarum alias ambages dirimat, in universon exactè observetur; Sicuti igitur vi ORDIN. PROC. all. Tit. V. ante omnia, & antequam partes ad processum ipsum deveniant, per Commissarios, amicabilem compositionem tentanda, ita etiam nostro in Processu hoc Judici incumbit Tit. XXXIV. all. ibi: Daß wann zwischen den Partheen die Güthe Anfangs mit Fleiß gesucht, aber nicht versänglich ist. &c. ad eam tamen nemo compellendus: Tit. V. ORD. PROC. all. jedoch mit der Bescheidenheit gesucht werden, daß auf den Fall, da die Partheen sich darzu nicht bequemen wollen, niemanden der ordentliche Weg Rechts versaget &c. & in nostro Processu Tit. XXXIV. legimus: Die Güthe *** gesucht, aber nicht versänglich ist, der Fremde den Bürger ein Gebvth thun läßt. &c. Pax enim est bonum persuasibile non compulsibile, & via procedendi nemini clausa, sed omnibus aperta esse debet. Cum autem sincerus noster procedendi modus separatam requireret tractationem, ita ob paginarum angustiam, L. B. ad Practicos: BRUNNEMANN. Proc. Civ. & Cr. STRYCK. Prax. Forens. DN. LUDOVICI Einleitung zum Processen & TEXTOR. Prax. Judicariam aliosque remitto.

Appendix.

§. I.

De tutorum
& curator.
constitutione.

Olim quidem secundum LL. Romanas in civitate Romana à Pratore urbano, cum is proprius civium Romanorum Judex esset, & à majore parte Tribunorum, ex L. Atti
lia

lia dabatur tutor. §. 2. *J. de Attil. tut.* Apud nos vero hodie nec Dn. Prætor urbanus, nec Judicium Provinciale nostrum, sed mandato Eminentissimi & Celsissimi Archi-Episcopi Electoris Moguntini, Principis ac Domini nostri Clementissimi, Magistratus civicus, constituto separato tutelarum & curatarum causarum Judicio, cui Senatus Dn. Syndicus consulendo præest, & duo ex ordine Senatorio electi officiales assident, masculis puberibus & fœminis viripotentibus, nec non XXI. annis minoribus, itemque infantibus, furiosis & prodigis, tutores & resp. curatores, in pleno plerùmque Senatus confesso creat & confirmat, eisque sub cautione de fideli pupilla vel curandi defensione & bonorum administratione, tutela aut cura creditur: hinc coram Senatu jusjurandum præstare obstricti sunt, se quicquid utile erit pupillo aut minori, curaturos, cauturosque, quicquid damnosum.

§. II.

Intactum relinquere non possumus, quod hic loci fœmi- ^{Fœminatum} næ, sive sint cœlibes sive maritatæ, annis XXI. majores, (hic privilegium. enim nobis est terminus minorennitatis, tam in masculis quàm fœminis, per ORDINATIONEM POLITICAM Erfurt. de ann. 1524. art. 15. §. 2. vers. Wann nun ic. in INSTRVCTIONE officii tutelaris. d. anno 1707. §. 6. confirmatam, & per continuam consuetudinem & observantiam introductus) absque consensu curatoris, omnes contractus firmiter celebrare possint, vi MANDATI ILLUSTRISS. REGIMINIS de dato Erfurt d. 19. Octobr. an. 1706. ibi: Gestalten hiermit denen Weibern freigelassen wird, ohne Zuthuung einiger Curatoris zu handeln und zu wandeln. Quinimo fœminæ cambiali jure, hic loci & usu recepto, se se validè obligare possunt: infero.

§. III.

Quod denique quantitatem usurarum attinet, juri Rom. De usuris. & Recessibus Imperii (quibus quinque pro cento tantum permittuntur, ita ut quicquid ultra quinque promissum vel solutum sit, tanquam usurariam pravitatem sapiens, aut non præstandum, aut ut indebitum repetendum. vid. X. 2. de an.

1600. §. So viel nun 139. & R. A. de an. 1654. §. Anreichend 174.) hic Erfurti etiam, ut in Saxonia, Brandenburgia, aliisque Provinciis, derogatum, & nobis usuræ semissales tolerantur: hæc tamen observantiâ & moderamine, ut, licet semissales stipulatæ, nec tamen particulariter solutæ, in Judiciis nostris tantum quinque adjudicentur, solutæ vero quotannis sive particulariter, ut indebitum sorti nunquam detrahentur, nec ullo modo repeti possint, multò minus hoc casu poena usurariæ pravitatis locum habere debeat; sic etiam ultra alterum tantum & in perpetuum currunt. conf. STRYCK. Tr. d. Cautel. Contract. S. II. c. I. §. 28. FINCKELTH. Obsf. 40. per tot.

§. IV.

Cetera jura theoretica hic Erfurti à Romanis petita, sub dispositione juris communis manent: vid. *Supr. Proam. ibiq. all. Ord. Proc. Tit. I. §. 3.* & assertum STRYCKII in *U.M. ff. Tit. de Fidejuss. §. 14.* allatum, miror, dum assertit: Erfurti singulariter statutum esse: quod heredes ex fidejussione patris non teneantur: de hæc enim sanctione speciali nihil planè extat, nisi quod in statutis Senatus vetustiss, de an 1337. *Stat. XC.* dicitur: *Würde ein Mann erfordert umb Bürgweß, nun stirbt der Mann, darnach soll die Forderung todt seyn, und soll auf niemand erben.* Sed hoc statutum non de fidejussione omni in genere, sed tantum de fidejussoribus illis, qui pro reis in causis criminalibus, se se interponunt, loquitur, ut RENNEMANN. *a. l. M. H. Disp. 36. §. 8. n. e. pag. 398.* benè notat, & hodiè insuper statuta illa Senatus vetustissima, per *Ord. Jud. Tit. 1. §. 3.* & contrariam quotidianam observantiam penitus exterminata sunt, & in hodierna praxi uti in aliis, in nostris statutis nov. omis casibus, ita & in hoc, secundum jus commune Rom. quò fidejussiones omnino ad hæredes transeunt, sententio-
natur.

§. V.

Conclusio.

Et hæc de civitate Erfurtenfi hujusque jure singulari in communi vita & foro frequentissimis pariter & utilissimis: quod quidem ob largitatè materiarum, præprimis si ea,
quæ

quæ practica & stylum curiæ simplicissimum & processum
judicarium nostrum concernunt planissimum, formamque
præferunt, adjueremus, prolixius tractari potuisset; sed ne
fines Dissertationis egrediantur, potiora saltem protulisse
sufficiat. Deo autem T. O. M. cujus gratia hoc ipsum per-
fecimus, grates solvimus immortales, ejusque directioni
ulteriori nostros conatus ac labores concre-
dimus.

T A N T V M.

COROLLARIA.

- I. *In statutis successio-
num à jure communi exor-
bitantibus, non sit extensio ad casum non ex-
pressum, vel ad personam non expressam, ne-
que ex verisimilitudine, neque ex majoritate
rationis, multo minus ex conjecturis.*
- II. *Nomine matris maximè in statutis non venit
noverca; Hinc*
- III. *Noverca sterilis statutis Erfurtensibus à li-
beris primi matrimonii existentibus à succes-
sione excluditur.*
- IV. *In casu tamen inopia illi Nov. 53. c. 6. &
Nov. 117. c. 5. pro numero liberorum aut
quartam, aut portionem virilem attribuunt.*
- V. *Afferens autem d. Nov. 53. c. 6. esse corre-
ctam per Nov. 117. c. 5. ita, ut nullus am-
plius*

plius ad casum inopia habeatur respectus, & contra mentem & verba legis clarissima impingit.

VI. Noverca divites parentes habens pro inope non habetur, adeoque portionem legalem frustra petit, & dissentiens pro stabilienda sententia contraria, pessime se fundat in L. Pretia rerum. 63. pr. ff. ad L. Falcid. & in remotissimo interitus paternorum bonorum periculo.

VII. Noverca inops omnia ad congruam sustentationem non sufficientia, quæ vel propria habet, aut à marito aut aliter quacumque modo ante mortem defuncti mariti acquisivit, quarta aut portioni virili imputare tenetur.

VIII. Pater filiam etiam emancipatam in casu inopia & alere & dotare, est obligatus.

IX. Iudicio inferiori de consuetudine aut observantia loci coram superiore attestanti, plena fides habetur.

ULB Halle

3

005 355 664

B.I.G.

Farbkarte #13

1793, 15

29a
16

DISSERTATIO INAUGURALIS JURIDICA,

DE

JVRE CIVITATIS
ERFVRTENSIS
SINGVLARI,

QVAM

MAGNIFICO VNIVERSITATIS RECTORE,
PRENOBILI ET CONSVLTISSIMO

DN. TOBIA JAC. REINHARTH,

JCTO, SACRI PALATH CÆSAR. COMITE, JVRID. FACVLT. ASSESSORE,
ET PROFESS. COD. PVBL. ORDIN. CIVITAT. STNDICO
ET CONSVLE,

EX ILLVSTRISS. ORDINIS JCTORVM
AVCTORITATE ET PERMISSV

PRÆSIDE

FACVLTATIS JVRIDICÆ DECANO,
DN. CONRADO WILH. *Strecker*/JCTO,

PRÆFATÆ FACVLT. ET JVD. ELECT. PROVINC. ASSESSORE, PROFESSORE
JVRIS PVBLICO, NEC NON CIVITATIS STNDICO ET CAUSA-
RVM TVTELAR. CONSVLENTE,

PRO GRADV DOCTORIS

ET SVMMIS IN VTROQVE JVRE HONORIBVS AC PRIVILEGIIS
DOCTORALIBVS RITE CAPESSENDIS,
PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI

IN ELECTORALI PERANTIQA HIERANA
AD DIEM XXVI. OCTOBRIS, A. MDCCXXXIII.

IN AVDITORIO JCTORVM MAJORI HORIS CONSUVETIS
SVBMITTET

AVTOR

JOHANN. CAROL. *Schneider*/dict. *Weißmantel*/Erf.
MOGVNT. REGIMINIS ILLVSTR. ERFVRT. ADVOCATVS.

ERFVRTI, Typis JOH. CHRIST. HERINGII, Acad. Typogr.

